

BOKT “International” QSC

31 dekabr 2021-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
Uyğun Maliyyə Hesabatları və
Müstəqil Auditorun Hesabatı**

Mündəricat

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təsdiq edilməsi ilə bağlı rəhbərliyin məsuliyyətinin bəyanı
Müstəqil auditorun hesabatı

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	1
Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabat.....	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4
Maliyyə hesabatlarına dair qeydlər.....	5-47

**MALİYYƏ HESABATLARININ HAZIRLANMASI VƏ TƏSDİQ EDİLMƏSİ İLƏ BAĞLI
RƏHBƏRLİYİN MƏSULİYYƏTİNİN BƏYANI
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ**

Aşağıdakı bəyanat, müstəqil auditorun hesabatında göstərilmiş müstəqil auditorun vəzifələri haqqında müddəalarla birgə oxunmalıdır və BOKT "International" QSC-nin (bundan sonra "Təşkilat") maliyyə hesabatları ilə əlaqədar rəhbərlik və müstəqil auditor arasında müvafiq vəzifə bölgüsünü əks etdirmək məqsədi daşıyır.

Təşkilatın 31 dekabr 2021-ci il tarixinə üzrə maliyyə vəziyyətini, həmin tarixdə bitən il üzrə fəaliyyətinin nəticələrini, pul vəsaitlərinin hərəkəti və kapitalda dəyişiklikləri Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") müvafiq qaydada əks etdirən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə rəhbərlik məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərlik:

- Müvafiq mühasibat prinsiplərinin seçilməsi və uyğun olaraq tətbiq edilməsi;
- Məntiqli və məqsəduyğun qərarların və təxminlərin qəbul edilməsi;
- Hər hansı əhəmiyyətli kənarlaşmaların açıqlanması və maliyyə hesabatlarında izah edilməsi şərti ilə

MHBS-nin tələblərinə riayət olunması və;

- Əgər yaxın gələcəkdə, Təşkilatın normal şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirəcəyi güman edilirsə, hesabat tarixinə maliyyə hesabatlarının fəaliyyətin davamlılığı prinsipi əsasında hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Rəhbərlik həmçinin:

- Təşkilatın daxilində səmərəli və yüksək səviyyəli daxili nəzarət sisteminin təşkili, tətbiqi və qorunması;
- Təşkilatın maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun olaraq hazırlanması və maliyyə vəziyyətini istənilən zaman düzgün əks etdirən mühasibat uçotu sisteminin təşkil olunması;
- Mühasibat uçotunun Təşkilatın fəaliyyət göstərdiyi ölkədə qəbul edilmiş qanunvericilik və mühasibat uçotu standartlarına müvafiq qaydada aparılması;
- Mümkün imkanlardan istifadə edərək Təşkilatın aktivlərinin mühafizə edilməsinin təşkil olunması və;
- Saxtakarlıq, yanlışlıq və digər qanuna uyğunsuzluq hallarının müəyyən edilməsi və qarşısının alınması üçün məsuliyyət daşıyır.

31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə maliyyə hesabatları Təşkilatın rəhbərliyi tərəfindən 25 aprel 2022-ci ildə təsdiq edilmişdir.

İdarə Heyəti adından:

Lale Verdiyeva
Baş Mühasib

RSM Azerbaijan

Demirchi Tower 16th floor,
37 Khojaly ave, AZ1025,
Baku, Azerbaijan

T +994(12) 480 4571
F +994(12) 480 4563

www.rsm.az

Müstəqil Auditorun Hesabatı

BOKT “International” QSC-nin Səhmdarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Biz BOKT “International” QSC-nin (bundan sonra “Təşkilat”) 31 dekabr 2021-ci il tarixinə təqdim edilən maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın və həmin tarixdə bitən il üzrə mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirlər haqqında hesabatın, kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatın və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın, eləcə də əsas uçot siyasətinin və digər izahedici məlumatların xülasəsindən ibarət olan maliyyə hesabatlarının audit yoxlamasını apardıq.

Bizim rəyimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları BOKT “International” QSC-nin (bundan sonra “Təşkilat”) 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə bitən il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Rəyin bildirilməsi üçün əsas

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin “*Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti*” bölməsində əks etdirilir. Biz Mühəsiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühəsiblərin Etika Məcəlləsinə uyğun olaraq Təşkilatdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də firıldaçılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemində görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik, Təşkilatı ləğv etmək və ya onun fəaliyyətini dayandırmaq istəyi yaxud bundan başqa hər hansı digər real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, Təşkilatın öz fəaliyyətini fasiləsiz davam etdirmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, uyğun olduqda fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı məlumatların açıqlanması və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinə əsasən maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan şəxslər Təşkilatın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarət üçün məsuliyyət daşıyırlar.

THE POWER OF BEING UNDERSTOOD
AUDIT | TAX | CONSULTING

Maliyyə Hesabatlarının Auditinə görə Auditorun Məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli səhvlərə yol verilmədiyinə dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizi özündə əks etdirən auditor hesabatının hazırlanmasından ibarətdir. Kifayət qədər əminlik dedikdə yüksək əminlik səviyyəsi nəzərdə tutulur. Lakin belə əminlik səviyyəsi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun auditin aparılması zamanı bütün əhəmiyyətli təhriflərin aşkar olunacağına zəmanət vermir. Fırıldaqcılıq və ya səhv nəticəsində yarana biləcək təhriflər o halda əhəmiyyətli hesab edilir ki, onlar ayrı-ayrılıqda və ya bütövlükdə maliyyə hesabatları əsasında istifadəçilərin qəbul etdikləri iqtisadi qərarlara təsir göstərə bilsin.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılmış audit çərçivəsində biz auditin aparıldığı bütün müddət ərzində peşəkar mülahizələr irəli sürür və peşəkar skeptisizmi saxlayırıq. Bundan əlavə biz:

- Saxtakarlıq yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq maliyyə hesabatlarının əhəmiyyətli dərəcədə təhrif edilməsi risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, bu risklərə qarşı audit prosedurları işləyib hazırlayır və tətbiq edir; rəyimizin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsas təmin edən audit sübutu əldə edirik. Fırıldaqcılıq nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhv nəticəsində yaranan əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir. Belə ki, fırlıldaqcılıq gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, təhrif edilmiş şəkildə təqdim edilməsi və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə hallarını nəzərdə tutur.
- Təşkilatın daxili nəzarət sisteminin effektivliyi barədə rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə audit üçün əhəmiyyətli olan daxil nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Tətbiq edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, uçot təxminlərinin və rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış müvafiq açıqlamaların əsaslı olduğunu qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi ilə bağlı rəhbərliyin mülahizələrinin uyğunluğu və əldə edilmiş audit sübutlarına əsasən Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyəti ilə bağlı əhəmiyyətli dərəcədə şübhə yarada biləcək hadisə və şərait üzrə qeyri-müəyyənliyin mövcud olub-olmamasına dair fikir bildiririk. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu barədə nəticəyə gəldikdə, biz auditor rəyimizdə diqqəti maliyyə hesabatlarındakı müvafiq açıqlamalara cəlb etməli, belə açıqlamalar yetərli olmadıqda, rəyimizi dəyişdirməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatının tarixinədək əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və şəraitlər Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətini dayandırmasına səbəb ola bilər.
- Maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, o cümlədən açıqlamaları və maliyyə hesabatlarında mövcud əməliyyatlar və hadisələrin düzgün təqdim edilməsini qiymətləndiririk.

Biz digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və vaxtı, əhəmiyyətli audit nəticələri, eləcə də audit prosesində müəyyən etdiyimiz daxili nəzarət sistemindəki əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat təqdim edirik.

Azərbaycan Respublikası, Bakı

25 aprel 2022-ci il

RSM Azerbaijan

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ VƏZİYYƏTİ HAQQINDA HESABAT

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Aktivlər			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	6	702,691	631,011
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	7	17,751,578	12,403,782
Əmlak və avadanlıqlar	8	619,967	810,754
Qeyri-maddi aktivlər	8	53,157	20,143
Aktivdən istifadə hüququ	9	673,333	810,680
Digər aktivlər	10	39,859	21,210
Təxirə salınmış vergi aktivi	20	120,584	35,746
Cəmi aktivlər		19,961,169	14,733,326
Öhdəliklər			
Müddətli borc öhdəlikləri	11	6,803,057	5,470,176
Qiymətli kağızlar	12	6,609,303	4,948,612
Mənfəət vergisi öhdəliyi		163,169	30,767
İcarə öhdəliyi	9	721,278	817,200
Digər öhdəliklər	13	280,311	493,073
Cəmi öhdəliklər		14,577,118	11,759,828
Kapital			
Nizamnamə kapitalı	14	5,000,000	3,000,000
Bölüşdürülməmiş mənfəət/ (Yığılmış zərər)		384,051	(26,502)
Cəmi kapital		5,384,051	2,973,498
Cəmi öhdəliklər və kapital		19,961,169	14,733,326

25 aprel 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Lale Verdiyeva
Baş Mühasib

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MƏNFƏƏT VƏ YA ZƏRƏR VƏ DİGƏR MƏCMU GƏLİRLƏR HAQQINDA HESABAT
(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Qeyd	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Faiz gəlirləri	15	8,164,822	6,478,113
Faiz xərcləri	15	(1,923,504)	(1,467,628)
Xalis faiz gəlirləri		6,241,318	5,010,485
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	7	(631,953)	(425,283)
Ehtiyat ayırmalarından sonra xalis faiz gəlirləri		5,609,365	4,585,202
Haqq və komissiya gəlirləri	16	198,409	140,809
Haqq və komissiya xərcləri	17	(103,722)	(92,160)
Reklam xərcləri	19	(975,820)	(1,229,513)
İnsan resursları üzrə xərclər		(2,422,601)	(1,299,129)
Girovların qiymətləndirilməsi xərcləri		(109,375)	(119,228)
Digər əməliyyat xərcləri	18	(1,213,900)	(779,614)
Satınalma xərcləri		(452,539)	(941,921)
Digər gəlirlər		2,023	6,000
Vergidən əvvəlki mənfəət		531,840	270,446
Mənfəət vergisi xərci	20	(121,287)	(68,534)
İl üzrə mənfəət		410,553	201,912
İl üzrə digər məcmu gəlirlər		-	-
İl üzrə cəmi mənfəət və digər məcmu gəlirlər		410,553	201,912

25 aprel 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

 Lale Verdiyeva
Baş Mühəsib

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
KAPİTALDA DƏYİŞİKLİKLƏR HAQQINDA HESABAT

(Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir)

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət/ (Yığılmış zərər)	Cəmi kapital
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	1,000,000	(228,414)	771,586
İl üzrə mənfəət	-	201,912	201,912
Nizamnamə kapitalında artım	2,000,000	-	2,000,000
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	3,000,000	(26,502)	2,973,498
İl üzrə mənfəət	-	410,553	410,553
Nizamnamə kapitalında artım	2,000,000	-	2,000,000
31 dekabr 2021-ci il tarixinə qalıq	5,000,000	384,051	5,384,051

25 aprel 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Lale Verdiyeva
Baş Mühəsib

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
PUL VƏSAİTLƏRİNİN HƏRƏKƏTİ HAQQINDA HESABAT

Xüsusi göstərilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər Azərbaycan manatı ilə təqdim edilir

Qeyd	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Əməliyyat fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		
Vergidən əvvəlki mənfəət	531,840	270,446
Düzəlişlər:		
Digər gəlirlər	(2,023)	(6,000)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat xərci	7 631,953	425,283
Amortizasiya və köhnəlmə xərcləri	8 290,970	179,065
Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə xərci	9 165,780	47,188
Faiz gəlirləri	15 (8,164,822)	(6,478,113)
Faiz xərcləri	15 1,923,504	1,467,628
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		
		(4,622,798)
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslarda xalis artım	7 (5,989,681)	(3,446,122)
Digər aktivlərdə xalis	10 (18,649)	(6,497)
Digər öhdəliklərdə xalis (azalma)/ artım	13 (212,762)	310,680
Vergidən əvvəl əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		
		(10,843,890)
Ödənilmiş mənfəət vergisi	(73,723)	(42,181)
Alınmış faiz gəlirləri	8,174,754	6,449,069
Ödənilmiş faiz xərcləri	(1,948,672)	(1,475,630)
Əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		
		(4,691,531)
İnvestisiya fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	8 (38,200)	(12,000)
Əmlak və avadanlıqların alınması	8 (94,997)	(679,452)
Aktivdən istifadə hüququnun əldə edilməsi	(2,952)	-
Əmlak və avadanlıqların satışından daxilolmalar	-	6,000
İnvestisiya fəaliyyətinə yönəlmiş xalis pul vəsaitləri		
		(136,149)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını		
Nizamnamə kapitalında xalis artım	2,000,000	2,000,000
İcarə öhdəliyi üzrə əsas məbləğdən ödəniş	9 (119,380)	(40,668)
Müddətli borc öhdəliklərində xalis artım/ (azalma)	11 1,303,140	(174,851)
Qiymətli kağızlarda xalis artım	12 1,715,600	1,026,000
Maliyyə fəaliyyətindən daxil olan xalis pul vəsaitləri		
		4,899,360
<i>Məzənnə fərqlərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri</i>		-
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis artım/ (azalma)		71,680
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		631,011
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		702,691

25 aprel 2022-ci il tarixində İdarə Heyəti adından imzalanmış və dərc olunmaq üçün təsdiqlənmişdir.

Lale Verdiyeva

Lale Verdiyeva
Baş Mühəsib

BOKT “INTERNATIONAL” QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

1. Təşkilat və onun əsas fəaliyyəti

BOKT “International” QSC (“Təşkilat”) 2013-cü ildə təsisçilər tərəfindən ənənəvi bankçılıq sistemi vasitəsi ilə kredit əldə etmək imkanı olmayan fərdi sahibkarlara davamlı kredit xidməti göstərmək məqsədi ilə təsis edilmişdir. Təşkilat fiziki şəxslərə kredit verməklə onların fəaliyyətlərinin böyüməsi və iqtisadi vəziyyətlərinin yaxşılaşdırılması yolu ilə Azərbaycan iqtisadiyyatının inkişafına köməklik göstərir.

Təşkilat 26 yanvar 2013-cü il tarixində Azərbaycan Respublikası Vergilər Nazirliyi tərəfindən BOKT “International” QSC adı ilə qeydiyyatdan keçirilmişdir. Təşkilat 7 oktyabr 2013-cü il tarixindən Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı (“ARMB”) tərəfindən verilmiş 21 may 2013-cü il tarixli BKT-12 nömrəli lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir.

Təşkilatın hüquqi ünvanı aşağıdakı kimidir:

Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, M.K. Atatürk prospekti 2A.

Təşkilatın mülkiyyət strukturu:

Təşkilat bütünlüklə həm də təsisçi olan bir səhmdara məxsusdur.

Səhmdar	31 dekabr 2021, %	31 dekabr 2020, %
Həsənov Rifət Vaqif	100%	100%

2. Təşkilatın əməliyyat mühiti

Təşkilat fəaliyyətini əsasən Azərbaycan Respublikasında həyata keçirir və nəticədə, Azərbaycanın iqtisadi və maliyyə bazarlarının inkişaf etməkdə olan bazar xüsusiyyətlərinə məruz qalır.

Neft ixrac edən bir ölkə kimi və neftin dövlət büdcəsinin həcmi, eləcə də dəyəri etibarlı ilə əsas paya sahib olduğu üçün Azərbaycan iqtisadiyyatı neftin dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə aslıdır. Bu səbəbdən sözügedən sahənin qiymətlərində yaranan fərqlər iqtisadiyyat üzərində böyük təsirə malikdir və neftin dəyərindəki kəskin dəyişikliklər valyuta dəyərdəndüşməsi, iqtisadiyyat və sənaye sahələrinin inkişafında ləngimələr, həmçinin pul vəsaitlərinin dövriyyəsinə yaranan qeyri-sabitlik kimi bu və ya digər makro-iqtisadi faktorların mövcudluğuna gətirib çıxarır.

Azərbaycan nefti 2021-ci il ərzində neft birjalarında yüksəliş tendensiyası göstərmişdir. “Azeri Light” markalı neftin bir barelinin qiyməti artaraq 82.07 dollar olmuşdur. Azərbaycanda sənayenin strukturunda da qeyrineft-qaz sektorunun xüsusi çəkisi daha sürətlə artır. Azərbaycan dördüncü sənaye inqilabının tələblərinə uyğun inkişaf edir. İlin ikinci yarısında Avropada təşviş yarandı. Təbii qazın qiyməti artmağa başladı və bir neçə dəfə tarixi rekordları yenilədi. Sonuncu ən yüksək göstərici dekabrın 21-də əldə olundu. Həmin vaxt Avropada “mavi yanacaq” birja qiyməti min kubmetr üçün 2,150 ABŞ dollarına çatdı. Bu hadisələrin fonunda enerji bazarı iştirakçılarının diqqəti Azərbaycana yönəlib. İlkin olaraq, bu il ölkənin Avropaya 5 milyard kubmetrədək qaz ixrac edəcəyi planlaşdırılsa da, 2021-ci ilin yanvar-noyabr ayları ərzində faktiki ixrac həcmi 7.3 milyard kubmetr təşkil edib.

2021-ci ildə dünyada hökm sürən dərin sosial-iqtisadi böhrana baxmayaraq, bir çox əsas sahələr üzrə inkişaf təməlləri qorunub saxlanıldı. 2021-ci ildə, eyni zamanda işğaldan azad edilmiş ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa işlərinə başlanıldı, Bakı-Tbilisi-Ceyhan neft kəməri ilə 500 milyon ton neft ixrac edildi, Azərbaycan və Türkmənistan “Dostluq” yatağının birgə işlənməsi haqqında razılığa gəldilər, qeyri-neft ixracı tarixi rekorda çatdı. Bu il dünya üçün ikinci “koronavirus ili” oldu. Əgər 2020-ci il şok effekti qlobal iqtisadiyyata ciddi zərbə vurmuşdusa, 2021-ci ildə dünya tədricən özünə gəlməyə başladı.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

2. Təşkilatın əməliyyat mühiti (davamı)

Böhran idarəetməsi dövrü 2020-ci ilin martından başlamış və 2021-ci ilin aprelində yekunlaşmışdır. Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan dövləti eyni vaxtda pandemiya, quraqlıq, aşağı neft qiymətləri və Ermənistanın hərbi təxribatına qarşı böhran idarəetməsi nümunəsi göstərdi. 2021-ci ilin ortalarına doğru resesiya dayandı və iqtisadi artım bərpa olundu. Azərbaycan pandemiya ilə mübarizə nəticələrinə, eyni zamanda vaksınlaşma siyasətinə görə öncül mövqə tutmaqla yanaşı, həm də global səviyyədə töhfəsini verdi.

İqtisadiyyat Nazirliyi 2021-ci ilin yekunları üzrə ÜDM-in artımını 5.1 faiz proqnozlaşdırıb. Eyni zamanda, Dünya Bankı da Azərbaycanda 2021-ci ildə iqtisadiyyatın artımını 2.9 faizdən 5 faizədək proqnozlaşdırıb. Proqnozlara əsasən, 2021-ci ildə qeyri-neft sektorunun artımı xidmət, kənd təsərrüfatı sahələrinin və sənayenin artımı nəticəsində 7.1 faiz təşkil edəcək.

29 yanvar 2021-ci ildə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyəti uçot dərəcəsinin 6.25% səviyyəsində dəyişməz saxlanması haqqında qərar qəbul etmişdir. Faiz dəhlizinin aşağı həddi 5.75%, yuxarı həddi isə 6.75% səviyyəsində saxlanılmışdır. 17 dekabr 2021-ci ildə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin qərarı ilə uçot dərəcəsi 7.25%, faiz dəhlizinin aşağı həddi 6%, yuxarı həddi isə 8.25% səviyyəsində müəyyən edilmişdir. İllik inflyasiyanın artması əsasən dünya birja əmtəələrinin bahalaşması və global təchizat zəncirində problemlər kimi xarici mənşəli təklif və xərc şokları ilə izah edilir. Profisitli tədiyə balansı və qəbul edilmiş makroiqtisadi platforma risk balansında artırıcı amilləri ortamüddətli perspektivdə neytrallaşdırma potensialına malikdir.

2022-ci ilə qəbul edilmiş dövlət büdcəsində neft transfertlərinin əvvəlki illə müqayisədə artması milli valyutanın məzənnəsinin dayanıqlığını dəstəkləyəcəkdir. Digər tərəfdən anti-inflyasiya xarakterli pul siyasəti daxili tələbin monetar amillərin tarazlı səviyyədə qorunmasına xidmət edəcəkdir. Müvəqqəti xarici və daxili xərc amillərinin qiymətlərə təsiri neytrallaşdıqca, balanslaşdırıcı rol oynayan amonetar amillərin inflyasiyaya azaldıcı təsirləri güclənəcəkdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il 16 oktyabr tarixli 2965 nömrəli Sərəncamının icrası ilə əlaqədar minimum aylıq əməkhaqqının məbləği 2022-ci il yanvarın 1-dən 300 manat müəyyən edilsin. 2021-ci ilin yanvar-noyabr aylarında müzdlu işçilərin orta aylıq nominal əməkhaqqı 2020-ci ilin müvafiq dövrünə nisbətən 2.9 faiz artaraq 724.1 manat təşkil etmişdir. 01 yanvar 2021-ci il tarixindən. İcbari tibbi sığortanın tətbiqinə başlandı. Qeyri-dövlət və qeyri-neft sektorunda çalışan işəgötürən və işçilərdən aylıq hesablanmış əməyin ödənişi fondunun 8,000 manata qədər olan hissəsindən ödənilən sığorta haqqının məbləğinə 2022-ci il yanvarın 1-dək 50 faiz güzəşt tətbiq edilir. Bu o deməkdir ki, 2022-ci il yanvarın 1-dək qeyri-dövlət və qeyri-neft sektorunda çalışan işəgötürən və işçilərdən aylıq hesablanmış əməyin ödənişi fondunun 8,000 manata qədər olan hissəsindən 1%, 8,000 manatdan yuxarı olan hissəsindən isə 0.5% miqdarında icbari tibbi sığorta haqqı tutulacaq.

2022-ci ildən etibarən isə sözügedən sektor üzrə işəgötürən və işçilərdən aylıq hesablanmış əməyin ödənişi fondunun 8,000 manata qədər olan hissəsindən 2% miqdarında icbari tibbi sığorta haqqının tutulması müəyyən olunub.

3. Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtib edilməsinin əsası

Təşkilatın hazırkı maliyyə hesabatları Mühasibat Uçotunun Beynəlxalq Standartları Komitəsi ("MUBSK") tərəfindən dərc edilmiş 31 dekabr 2021-ci il tarixinə qüvvədə olan Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Bu maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas uçot prinsipləri aşağıda təqdim edilir. Bu prinsiplər istisna hallar göstərilmədiyi təqdirdə, bütün illərə davamlı olaraq tətbiq olunur.

Təqdimatın əsasları

Maliyyə hesabatları aşağıda göstərilmiş mühasibat uçotu prinsiplərində başqa cür qeyd olunmayıbsa (məsələn, müəyyən maliyyə alətləri ədalətli dəyər prinsipi ilə ölçülür) tarixi dəyər prinsipinə əsasən hazırlanmışdır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Funksional və hesabat valyutası

Təşkilatın funksional valyutası və bu maliyyə hesabatlarının tərtib olunduğu valyuta Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

Maliyyə alətləri – ilkin tanınma

Tanınmanın tarixi

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, o cümlədən müştəri hesabları istisna olmaqla maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilkin olaraq satış tarixində, yəni Təşkilat müqavilənin şərtlərinə əsasən tərəflərdən birinə çevrildiyi tarixdə tanınır. Buna müntəzəm satışlar daxildir: bazarda tənzimləmə və konvensiyalarla müəyyən olunmuş zaman çərçivəsində aktivlərin çatdırılması, tələb olunan maliyyə aktivlərinin alınması və satılması. Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar bu vəsaitlər müştərinin hesabına köçürüldüyü zaman tanınır.

Maliyyə alətlərinin ilkin ölçülməsi

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı təsnifləşdirilən alətlərin idarə olunması biznes planı və onların müqavilə şərtlərindən asılıdır. Maliyyə alətləri ilkin olaraq onların ədalətli dəyərində ölçülür, maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəliklərinin mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə qeyd olunması halından başqa digər əməliyyat məsrəfləri bu məbləğə əlavə edilir və ya çıxılır. Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması zamanı onun ədalətli dəyəri onun əməliyyat qiymətindən fərqlənsə Təşkilat 1-ci günün mənfəət və zərər uçotunu aşağıda təsvir olunduğu şəkildə aparır.

1-ci gün mənfəət və zərər uçotu

Maliyyə alətinin əməliyyat qiyməti, onun yalnız bazar əməliyyatlarında müşahidə oluna bilən daxilolmalarına əsaslanan qiymətləndirmə metodu əsasında təyin olunmuş ədalətli dəyərindən və ilkin tanınma zamanı yaranan ədalətli dəyərindən fərqli olduğu zaman, Təşkilat əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərqi xalis satış gəlirlərinə tanıyır. Ədalətli dəyərin bəzi daxilolmaların müşahidə oluna bilmədiyi modelə əsaslandığı hallarda əməliyyat qiyməti və ədalətli dəyər arasındakı fərq təxirə salınır və yalnız daxilolmaların müşahidəsi mümkün oluqda və ya alətlərin tanınması dayandırıldıqda mənfəət və zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ölçülmə kateqoriyaları

Təşkilat öz maliyyə aktivlərini aşağıdakı meyarlarla aktivlərin idarə olunmasının biznes modeli və aktivlərin müqavilə şərtləri əsasında təsnifləşdirir:

- Amortizasiya olunmuş dəyərlə;
- Digər məcmu gəlirlər hesabında ədalətli dəyərlə;
- Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə.

Təşkilat öz derivativlərini və satış portfelini mənfəət zərər hesabına ədalətli dəyərlə təsnifləşdirir və ölçür. Təşkilat qeyd olunan yanaşma uyğunsuzluqları əhəmiyyətli dərəcədə azaltdığı və ya aradan qaldırdığı halda maliyyə alətlərini mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanıya bilər.

Kredit müqavilələri və qarantiyalar istisna olmaqla, derivativ, satış üçün saxlanılan və ya ədalətli dəyər təyinatı tətbiq olunan maliyyə öhdəlikləri mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə və ya amortizasiya olunmuş dəyərdə ölçülür.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan təşkilatlarla debitor borcları, Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar, Maliyyə investisiyaları

Təşkilat yalnız aşağıdakı hər iki şərt ödənərsə Bank hesabları və Müştərilərə verilən kreditlər və avanslar və digər maliyyə investisiyalarını amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçür:

- Maliyyə aktivləri müqavilə əsasında pul vəsaitləri hərəkətinin toplanması məqsədi daşıyan biznes modelin tərkibindədir;
- Maliyyə aktivlərinin müqavilə şərtləri ödənilməli olan əsas məbləğin qalıq dəyərində hesablanmış faiz və əsas məbləğlərin geri ödənişindən yaranan pul vəsaitlərinin daxilolmalarına gətirib çıxarır.

Bu şərtlərin detalları aşağıda təsvir olunub.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi

Təşkilat onun biznes məqsədlərinə çatmaq üçün maliyyə aktivləri qruplarınının idarə olunmasını ən uyğun şəkildə əks etdirilməsi səviyyəsində özünün biznes modelini təyin edir.

Təşkilatın biznes modeli maliyyə alətlərinə görə tək-tək deyil, cəmlənmiş portfəllərin daha yüksək səviyyələrinə görə qiymətləndirilir və aşağıdakı müşahidə oluna bilən faktorlara əsaslanır:

- Biznes modelin performansını və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivləri necə qiymətləndirilir və müəssisənin əsas idarə heyətinə təqdim olunur;
- Biznes modelin performansına (və bu biznes model daxilində saxlanılan maliyyə aktivlərinə) təsir edən risklər və xüsusilə də, bu riskərin idarə olunması üsulu;
- Müəssisənin menecerlərinə müavinətlər necə verilir (məsələn, kompensasiya aktivlərin ədalətli dəyərində və yaxud müqavilə üzrə əldə edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır);
- Satışların gözlənilən tezliyi, dəyər və vaxtı da Təşkilatın qiymətləndirilməsi baxımından mühim aspektlərdən hesab edilir.

Biznes model qiymətləndirməsi "ən pis hal" və "stress vəziyyəti" halları nəzərə alınmadan gözlənilən qrafikaya əsaslanır.

İlkin tanınmadan sonra pul vəsaitlərinin hərəkəti Təşkilatın gözləntilərindən fərqli bir şəkildə həyata keçirilirsə bu halda Təşkilat biznes modelində qalan maliyyə aktivlərinin təsnifatını dəyişmir, lakin yeni başlayan və ya yeni satın alınan maliyyə aktivlərini qiymətləndirərkən bu məlumatları da daxil edir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Yalnız əsas məbləğin və faizlərinin ödənişi (YƏMFÖ)

Təşkilat təsnifat prosesinin ikinci mərhələsində maliyyə müqaviləsi şərtlərinin test meyarlarına uyğun olub olmadığını müəyyən edir.

Test mərhələsinin əsas vacib prinsipi maliyyə aktivinin ədalətli dəyərinin ilkin mərhələdə tanınması və maliyyə aktivinin qüvvədə olduğu müddət ərzində dəyişməsi (məsələn, hər hansı bir təkrar ödəmə və ya premium/əndirim amortizasiyası) kimi müəyyənləşdirilmişdir.

Kreditin verilməsi zamanı ən mühim maraq amillərindən biri pulun zaman dəyərinin və kredit riskinin nəzərə alınmasıdır. YƏMFÖ qiymətləndirməsi aparmaq üçün Təşkilat mühakimə, maliyyə aktivlərinin hansı məzənnədə istifadə edilməsi və faiz dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi kimi əlaqəli faktorların nəzərə alınmasını tətbiq edir.

Bundan fərqli olaraq pul vəsaitlərinin hərəkəti risklərində və ya dəyişkənliyə məruz qalmasını izah edən müqavilə şərtlərinə əsasən pul vəsaitlərinin axını yalnız ödənilmiş əsas və faiz məbləğlərindən yaranmır.

Bu kimi hallarda maliyyə aktivlərinin mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyər (MZHƏD) ölçülməsi tələb olunur.

Derivativlər mənfəət zərər hesabına görə ədalətli dəyər də qeyd alınır.

Derivativlər aşağıda qeyd edilmiş üç xüsusiyyəti özündə birləşdirən Maliyyə alətidir;

- Dəyəri müəyyən bir faiz dərəcəsinə, maliyyə aləti qiymətinə, əmtəə qiymətinə, xarici valyuta məzənnəsinə, qiymət indeksi və dərəcələrinə, kredit reytingi və kredit indeksinə və yaxud qeyri maliyyə dəyişkənliyi halında təmin edilən digər parametrlərə uyğun dəyişir, bu hal müqavilənin digər tərəfi üçün spesifik deyil;
- Bazar şərtlərindəki dəyişikliklərə eyni cavabın alınması gözlənilən daha kiçik oxşar müqavilələr üçün ilkin xalis investisiya tələb edilmir;
- Bu kimi hallar gələcək tarixdə həll olunur.

Bunlara faiz dərəcəsi svopları, kredit şərtlərinin dəyişdirilməsi, qarşılıqlı valyuta svopları, ilkin valyuta müqavilələri, xarici valyutalar və səhmlər daxildir. Derivativ ədalətli dəyər də qeyd edilir və ədalətli dəyər göstəricisi müsbət olduğu halda aktivlərdə, mənfəət olduğu halda isə öhdəliklərdə tanınır. Bu cür derivativlərin xüsusi dəyəri və ədalətli dəyəri ayrı ayrılıqda açıqlanır.

Derivativlərin ədalətli dəyərindəki dəyişikliklər hedcinq mühasibat uçotu tətbiq edilmədiyi hallarda xalis ticarət gəlirinə daxil edilir.

Daxili derivativlər

Daxili derivativlər özündə kənar derivativləri də birləşdirməklə kombinə maliyyə alətinin tək derivativlərə bənzər bir şəkildə fərqləndiyini təsvir edən hibrid alətin tərkib hissəsidir. Daxili derivativlər pul vəsaitlərinin müəyyən bir faiz dərəcəsinə uyğun olaraq dəyişdirilməli olan müqavilə ilə başqa cür tələb olunacaq pul vəsaitlərinin hərəkətlərinin bir hissəsi və ya hamısı, maliyyə aləti qiyməti əmtəə qiyməti, valyuta məzənnəsi, qiymətlər və ya dərəcələr indeksləri, kredit reytingi və ya kredit endeksi və ya digər dəyişənlərə səbəb olur. Bir maliyyə alətinə əlavə edilmiş, lakin həmin alətdən asılı olaraq müqavilə ilə ötürülən və ya həmin alətdən fərqli bir qarşı tərəfə malik olan bir derivativ əlavə törəmə deyil, ayrıca bir maliyyə aləti hesab olunur.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Daxili derivativlər (davamı)

Maliyyə aktivlərində yerləşdirilən derivativlər, borc öhdəlikləri və qeyri-maliyyə tərəfdaş əlaqələri ayrı-ayrı törəmə alətləri kimi qiymətləndirilmiş və ədalətli dəyərində qeyd edilmişdir. Əgər bir derivativ anlayışına (yuxarıda müəyyən edilmiş şəkildə) cavab verərsə, onların iqtisadi xüsusiyyətləri və riskləri əsas müqavilənin şərtləri ilə sıx əlaqədar deyildir və əsas müqavilənin özü ticarət üçün yaxud mənfəət və ya zərər hesabında ədalətli dəyərlə təyin edilməsi üçün nəzərdə tutulmamışdır. Əsas müqavilədən ayrılmış daxili derivativlər ticarət portfelində ədalətli dəyərdə əks etdirilən dəyişikliklərlə təqdim edilir.

Təşkilat bu şəkildə maliyyə öhdəlikləri və qeyri-maliyyə müqavilələrinə daxil edilmiş derivativlərin uçotunu aparır. Maliyyə aktivləri biznes modelinə və YƏMFÖ qiymətləndirmələrinə əsasən təsnifləşdirilir.

Digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan kapital alətləri

Təşkilatlar, nadir hallarda ilkin tanınma zamanı maliyyə alətlərini 32 saylı MUBS Maliyyə alətləri: Təqdimat standartına uyğun gəlsə və ticari məqsədli saxlanılırsa digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərlə tanıyır. Bəzi kapital investisiyalarını, digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərlə kapital alətləri kimi sinifləndirməyi seçirlər. Bu kapital alətlərində gəlir və zərərlər heç zaman mənfəət və ya zərər hesabına geri tanınma bilməz. Dividendlər, ödəmə haqqı təşkil edildiyində, təşkilatların xərclərinin bir qisminin kompensasiya edilərək gəlir əldə etmələri kimi hallar- məsələn, digər məcmu gəlirlərdə qeyd olunan mənfəət istisna olmaqla, eynilə digər fəaliyyət gəlirləri kimi, mənfəət və ya zərər hesabında öz əksini tapır. Digər məcmu gəlirlərdə ədalətli dəyərlə tanınan kapital alətləri, dəyərsizləşmə qiymətləndirilməsindən kənar tutulmaqdadır.

Alınmış borclar və digər borc götürülmüş məbləğlər

İlkin tanınmadam sonra, alınmış borclar və borc götürülmüş məbləğlər, amortizasiya edilmiş xərclər kimi ölçülür. Amortizasiya edilmiş xərclər, effektiv faiz dərəcəsinin daxili hissəsi olan maliyyə xərcləri, hər hansı bir endirim, və ya premiya fondları nəzərə alınaraq hesablanmaqdadır. Həm kapital, həm də öhdəlik komponentlərini özündə cəmləşdirən mürəkkəb maliyyə alətləri dərc olunma tarixində ayrılır.

Təşkilatlar, qeyri-törəmə alətlərinə mühasibat əməliyyatlarını yerinə yetirərkən, ilk öncə bu alətlərin mürəkkəb olub olmadığını müəyyən edir və daha sonra bu alətin hər bir komponentini ayrı ayrılıqda, maliyyə aktiv, öhdəliyi və ya kapitalı kimi, MUBS 32 əsasında, təsnifləşdirir. Geri dönüşdürülə bilən alətlərin öhdəlik və kapital komponentlərinin təsnifi, bəzi səhmdarlar üçün bir variantın istifadəsi baxımından iqtisadi cəhətdən sərfəli görünsədə, geri dönüşüm əməliyyatının tətbiqi zamanı dəyişiklik səbəbiylə yenidən nəzərdən keçirilə bilməz. Mürəkkəb maliyyə alətinin ilkin sərmayəsinin kapital və öhdəlik komponentlərinə ötürülməsi zamanı, kapital, alətin bütün həqiqi dəyərinin qalıq məbləğlərinin ixracından sonrakı halı olaraq dəyərləndirilir və bu məbləğ öhdəliklər üçün ayrı bir şəkildə qeyd olunur. Hər hansı bir mürəkkəb maliyyə alətinə bağlı olan törəmə tərkibli alətlərin dəyəri, kapitaldan fərqli olaraq, öhdəlik komponentlərinə daxil olmaqdadır.

Təşkilatlar kapital və öhdəlik bölgüsünü müəyyən etdikdən sonra, sonrakı mərhələ olaraq, öhdəliklərin ayrı ayrılıqda nəzərə alınması vacib olan törəmələrə malik olub olmadığını müəyyənləşdirməlidir.

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri

Bu kateqoriyaya aid olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, kommersion məqsədli olmayan və ilkin mühasibat prosesi zamanı rəhbərlik tərəfindən müəyyən olunan və ya icbari şəkildə MUBS 9 nəzdində həqiqi dəyəri ölçülə bilən kateqoriyalardır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri (continued)

Rəhbərlik ilkin uçot sonrası yalnız aşağıda göstərilən kriteriyalardan biri yerinə yetirildiyində mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan bir alət müəyyən edir. Bu cür təyinatlar hər bir alət üzrə ayrıca həyata keçirilir:

- Müvafiq təyinat mühasibat uçotunda fərqli tanınma halında yarana biləcək uyğunsuzluqları aradan qaldırır və ya əhəmiyyətli dərəcədə azaldırsa və ya;
- Borclar risklərin idarə edilməsi siyasəti və ya investisiya strategiyasına əsasən idarə olunan və onların fəaliyyəti ədalətli dəyər əsasında qiymətləndirilmiş maliyyə öhdəlikləri qrupunun bir hissəsidirsə və ya;
- Bir və ya daha çox derivativi olan öhdəliklər, əksər hallarda istənilən pul vəsaitlərinin hərəkəti əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməyincə müqavilə ilə və ya bənzər bir alətlə əlaqədar derivativlərin ayrılmasının qadağan edildiyi hesab edilsə.

Mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri ədalətli dəyərdə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilir.

Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklər Təşkilatın öz kredit riskindəki dəyişikliklər səbəbindən öhdəliklərin ədalətli dəyərində hərəkətlər istisna olmaqla, mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır. Ədalətli dəyərdəki dəyişikliklər digər məcmu gəlirlər vasitəsilə öz kredit ehtiyatında qeydə alınır və mənfəət və zərəre geri qaytarılmır. Mənfəət və ya zərər hesabatında əks etdirilən alətlər üzrə əldə edilmiş və ya hesablanmış faizlər, faiz gəliri və ya faiz xərci ilə, hər hansı bir endirim / mükafat və alət əməliyyatının xərclərini alətin ayrılmaz bir hissəsi kimi nəzərə almaqla və effektiv faiz dərəcəsi istifadə etməklə hesablanır.

Səhmdar alətlərinin payı üzrə dividend gəlirləri, ödəniş hüququ təsis edildikdə, digər əməliyyat gəlirləri kimi mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və istifadə olunmayan kredit öhdəliyi

Təşkilat maliyyə zəmanətləri, akkreditivlər və borc öhdəliklərini dərc edir. Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq maliyyə hesabatlarında alınmış mükafat kimi ədalətli dəyərdə tanınır (*Müddəalar* daxilində). İlkin tanınmadan sonra, Təşkilatın hər bir təminat üzrə öhdəliyi ilkin olaraq tanınmış məbləğdən mənfəət və zərər haqqında hesabatda tanınmış məcmu amortizasiya çıxılmaqla yaranan məbləğlə, 39 sayılı MUBS-yə və ya 9 sayılı MHBS-yə əsasən zəmanət nəticəsində yaranan hər hansı maliyyə öhdəliyinin yerinə yetirilməsi üçün tələb olunan xərclərin ən yaxşı təxmin məbləğinin ən yüksəyi götürülməklə ölçülür. Əldə edilmiş mükafat mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda zəmanət müddəti boyunca düz xətt əsasında *xalis haqq və komissiya gəliri* kimi tanınır.

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması

Şərtlərin və şəraitlərin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirilməsinə görə tanınmanın dayandırılması

Yeni tanınmış kreditlər GKZ ölçmə məqsədləri üçün yeni kredit dəyərsizləşmiş hesab edilənə qədər 1-ci Mərhələdə təsnifləşdirilir. Təşkilat müştəriyə kredit verilməsinin dayandırılıb-dayandırılmamasını qiymətləndirərkən, digərləri arasında aşağıdakı faktları nəzərdə saxlayır:

- Kreditin valyutasının dəyişməsi;
- Kapital xüsusiyyətlərinin təqdimatı;
- Qarşı tərəfdəki dəyişiklik;
- Dəyişikliklərin bu cür tanınması müqabilində modifikasiya alətləri artıq YƏMFÖ meyarlarına cavab verməyəcəyinin məlum olması.

Əgər dəyişiklik nəgd pul vəsaitlərinin axışında əhəmiyyətli dərəcədə fərqliliyə səbəb olursa, dəyişiklik tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxara bilməz. Orijinal ehtimal olunan faiz dərəcələrində diskontlaşdırılmış pul vəsaitlərinin hərəkətindəki dəyişikliyə əsasən, Təşkilat, hər hansı bir dəyərdən düşmə (dəyərsizləşmə) halları qeyd edilmədiyi təqdirdə, bununla bağlı olaraq mənfəət və zərər hesabına dəyişikliklərin təsirini uçota alır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Əsaslı dəyişikliklərdən başqa tanınmanın dayandırılması halları

Maliyyə aktivləri

Maliyyə aktivindən pul vəsaitlərinin hərəkətini almaq hüququ başa çatdıqda maliyyə aktivinin (və ya mümkün olduqda, maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya oxşar maliyyə aktivlərinin bir hissəsi) tanınması dayandırılır.

Təşkilat maliyyə aktivini yalnız və yalnız aşağıdakı hallarda köçürə bilər:

- Təşkilat maliyyə aktivlərindən pul vəsaitlərinin axınını əldə etmək üçün müqavilə hüquqlarını köçürmüşdür, və ya;
- Pul vəsaitlərinin hərəkəti hüququnu saxlayır, lakin "ötürmə" razılaşması ilə üçüncü tərəfə maddi gecikmə olmadan alınan pul vəsaitlərinin hamısını tam ödəmək öhdəliyi götürür ki, bu ödəniş qaydaları Təşkilatın maliyyə aktivini üzrə pul vəsaitlərinin axınını ("əsas aktiv") almaq üzrə müqavilə hüquqlarını saxladığı əməliyyatlardır, lakin həmin pul vəsaitlərinin hərəkəti bir və ya bir neçə müəssisəyə ("son alıcılara"), aşağıdakı üç şərt yerinə yetirildikdə ödənilir;
- Təşkilat, alınmış məbləğin tam ödənilməsi və faiz dərəcələrinə uyğun faiz məbləğləri ilə qısamüddətli avanslar istisna olmaqla, orijinal aktivdən ekvivalent məbləğlərin yığımını həyata keçirmədiyi halda, alıcılara məbləğləri ödəmək öhdəliyi yoxdursa;
- Təşkilat, potensial alıcılara təminat olaraq təqdim etdiyi aktivdən başqa, hər hansı bir digər orijinal aktivini sata və ya girov qoya bilməzsə;
- Təşkilat potensial alıcılar adına toplanan pul vəsaitlərini əhəmiyyətli gecikmə olmadan təhvil vermək məcburiyyətindədirsə.

Əlavə olaraq, Təşkilat pul və pul ekvivalentlərində investisiyalar istisna olmaqla, yığım tarixi və potensial alıcılara lazım olan pul köçürmə tarixləri arasında olan dövr ərzində qazanılmış faizlər də daxil olmaqla, bu cür pul axınlarını yenidən investisiya etmək hüququna malik deyildir. Transfer yalnız tanınmanın dayandırılması hallarına uyğunlaşdırılır, həmçinin:

- Təşkilat aktivin bütün risklərini və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə ötürmüşdür və ya;
- Təşkilat aktivin bütün risklərini və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə nə ötürmüş nə də saxlamamışdır, lakin aktiv üzrə nəzarətin ötürülməsini təmin etmişdir.

Təşkilat, bütün əsaslı riskləri və mükafatlarını əhəmiyyətli dərəcədə köçürmədikdə və ya əlində saxlamadıqda, yalnız aktivin nəzarətini özündə saxlayıbsa, aktiv yalnız Təşkilatın davamlı təsirini əhəmiyyətli dərəcəsi ilə tanınır və bu halda Təşkilat həmçinin əlaqəli öhdəliyi tanınmalıdır. Köçürülmüş aktiv və əlaqəli öhdəlik Təşkilatın əlində saxladığı hüquq və öhdəlikləri əks etdirən əsaslarla ölçülür.

Köçürülmüş aktiv üzərində təminat şəkli alan davamlı müdaxilə və təsir gücü, aktivini orijinal balans dəyərinin altında və Təşkilatın ödəməsi tələb oluna biləcək maksimum məbləğlə ölçülür. Davamlı təsir köçürülmüş aktiv üzrə yazılı və ya satın alınan bir variantın (və ya hər ikisinin) formasını alırsa, Təşkilatın aktivini yenidən satın alma prosesində ödəməsi lazım gələn dəyərdə ölçülür. Ədalətli dəyərlə ölçülmüş bir aktiv üzrə yazılı təklif seçimi olması halında, müəssisənin davam edən təsirinin əhatəsi, köçürülmüş aktivin ədalətli dəyəri və seçmə əməliyyat qiymətinin aşağı olması şərtlərilə məhdudlaşır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

Maliyyə öhdəliklərinin tanınması öhdəliklərin sıfırlanması, ləğv edilməsi ya da vaxtının bitməsi hallarında dayandırılır. Mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kredit verəndən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli şərtlər ilə əvəz edildikdə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirildikdə, belə bir mübadilə və ya dəyişiklik öz öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması və yeni öhdəliklərin tanınması kimi qəbul edilir. Orijinal maliyyə öhdəliklərinin balans dəyəri və ödənilməli ödənişlər arasındakı fərq mənfəət və zərərdə tanınır.

Maliyyə aktivlərinin dəyərdən düşməsi

Gözlənilən Kredit Zərərlərinin tanınması prinsiplərinə ümumi baxış

Hər ikisi maliyyə alətlərinin əsas portfelinin xarakterindən asılı olaraq ya fərdi əsasda ya da kollektiv əsasda hesablanır. Təşkilat hər hesabat dövrünün sonunda, ilkin tanımadan sonra maliyyə alətlərinin kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artıb-artmadığını, maliyyə alətlərinin qalan faydalı ömrü ərzində dəyərsizləşmə riskindəki dəyişikliyi diqqətə alaraq qiymətləndirmə aparmaq siyasətini həyata keçirmişdir.

Yuxarıdakı prosese əsaslanaraq Təşkilat kreditlərini aşağıda açıqlandığı şəkildə Mərhələ 1, Mərhələ 2, Mərhələ 3 və dəyərsizləşmiş (AYKD) kreditlər kimi qruplaşdırır.

- Mərhələ 1: Kreditlərin ilkin tanınması, Təşkilat 12 aylıq GKZ-ə əsaslanan ehtiyat məbləğini tanıyır. Mərhələ 1 kateqoriyasında qruplaşdırılan kreditlər həmçinin kredit riskinin artaraq Mərhələ 2-dən yenidən təsnifləşdirilmiş kreditləri də özündə cəmləşdirir;
- Mərhələ 2: Borc verildikdən sonra kredit riskində əhəmiyyətli artım baş verdikdə, Təşkilat kreditin gözlənilən faydalı ömrü ərzində yarana biləcək zərərlər üçün ehtiyat yaradır. Mərhələ 2 kreditləri əlavə olaraq, kredit riskinin artdığı və kreditin Mərhələ 3-dən etibarən yenidən təsnifləşdirildiyi təsislərdə ehtiva edir;
- Mərhələ 3: Əhəmiyyətli dərəcədə dəyərsizləşmə müşahidə olunan kreditlər. Təşkilat kreditin gözlənilən faydalı ömrü ərzində yarana biləcək zərərlər üçün ehtiyat yaradır.

AYKD: Alınan və ya yaradılan kredit aktivləri üçün ilkin tanımada dəyərsizləşmə müşahidə olunan maliyyə aktivləridir. AYKD aktivləri orjinal tanınmalar sırasında ədalətli dəyərdə qeydə alınır və faiz gəlirinin sonrakı tanınmaları effektiv faiz dərəcəsinə əsaslanır. GKZ yalnız ehtimal edilən dəyərsizləşmədə növbəti dəyişiklik olduğunda tanınır və ya genişləndirilir.

Təşkilatın geri ödənilməmiş kredit məbləğləri ilə bağlı bərpa olunmasına dair gözləntisi qalmadığı hallarda bütünlüklə və ya hissəvi maliyyə aktivinin ümumi balans dəyəri azaldılır. Bu, maliyyə aktivinin tanınmasının (qismən) dayandırılması hesab olunur.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması

Təşkilatlar effektiv faiz dərəcəsinə qədər azalmış qısamüddətli nağd pul daxilolmalarını ölçmək üçün dörd ehtimal yönümlü ssenariyə dayanaraq gözlənilən kredit zərərlərini hesablayırlar. Qısamüddətli nağd pul azalmaları müqaviləyə uyğun olaraq müəssisəyə ödənilməli pul axınları ilə müəssisənin ümumilikdə əldə etməyi gözlədiyi məbləğ arasındakı fərkdir.

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanmasında əsas elementlər aşağıdakılardır:

- *Defolt ehtimalı* - (Öhdəliyin yerinə yetirilməməsi ehtimalı) verilmiş zaman kəsiyində ödənilməmə ehtimalının təxmini hesablanmasıdır.

Defolt ehtimalı bəzən yalnız dəyərləndirilən zaman müddətində baş verə bilər, lakin, ehiyatlar portfel daxilində davamlı olaraq saxlanılmış ola bilər;

- *Defolt ehtimalında açıqlanma* - hesabat tarixindən sonra əsas məbləğin və faizin müqavilə ilə müəyyən edilmiş və ya hər hansı digər formada təyin edilən geri ödəmə şərtləri daxil olmaqla, təklif edilən güzəştlərdən mümkün azalmaların və gecikmiş ödəmələrə yığılmış faizlərin nəzərə alınaraq gələcək tarixdəki defoltun açıqlama qeydlərində yaradacağı dəyişikliklərin əvvəlcədən təxmin edilməsidir;
- *Defolt ehtimalında mümkün zərərlər* - Verilmiş müddət ərzində defolt hadisəsinin baş verməsindən yaranan zərərlərin əvvəlcədən təxmin edilməsidir. Bu daha çox müqavilə üzrə məbləğlər ilə borc verənin qoyulmuş girovların realizasiyası da daxil olmaqla almağı gözlədiyi məbləğ arasındakı fərqə əsaslanır.

Gözlənilən kredit itkilərini əvvəlcədən dəyərləndirərkən dörd müxtəlif ssenarilər nəzərə alınır (əsas vəziyyət, qalxış, yumuşaq düşüş (enmə 1), və daha kəskin enmə (enmə2)). Bunların hər biri müxtəlif defolt ehtimalı, defolt vəziyyətində açıqlama və defolt ehtimalında mümkün zərərlərlə əlaqəlidir. Vəziyyətdən asılı olaraq, ödənilməyən borcların ödənilmə ehtimalının və girovun dəyərinin və ya aktivin satılmasından əldə ediləcək məbləğin də nəzərə alınaraq geri qaytarılmasına dair müxtəlif ssenarilər də daxil edilə bilər.

Kredit kartları və digər dövriyyə vəsaitləri istisna olmaqla kredit zərərlərində maksimum dövr Təşkilat hüquqi cəhətdən daha erkən müddətə tanınmalı olduğu hallar istisna olmaqla maliyyə alətinin müqavilə müddəti ilə müəyyən edilir.

Dəyərsizləşmə zərərləri və azadolmalar maliyyə aktivinin balans dəyərinə müəyyən edilmiş alınmamış borc öhdəliyinə görə yaradılan gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatlardan formalaşan modifikasiya zərərləri və ya gəlirlərindən ayrılıqda balansda və açıqlama qeydlərində öz əksini tapır. Gözlənilən kredit zərəri metodunun mexanizmlərini aşağıdakı kimi izah etmək olar:

- 1-ci mərhələ: Təşkilat hesabat tarixindən sonrakı 12 aylıq müddət ərzində maliyyə alətinin mümkün ödənilməmə ehtimalının nəticəsi kimi istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərinin 12 aylıq nisbətini hesablayır. Təşkilat hesabat tarixindən sonrakı növbəti 12 aylıq müddət üçün gözlənilən ödənilməmə hadisəsinə ehtiyat məbləğini hesablayır.

Bu gözlənilən 12 aylıq ödənilməmə ehtimalları effektiv faiz dərəcəsinə yaxınlaşana qədər azaldıb, ödənilməmə hadisəsində gözlənilən itkilərin miqdarında vurularaq ödənilməmə hadisəsində açıqlama qeydlərinin proqnozlaşdırılmasına istifadə olunur. Hər dörd ssenari üçün bu hesablamalar yuxarıda izah edildiyi kimidir.

- 2-ci mərhələ: Borcun kredit riski originaldan əhəmiyyətli dərəcədə artdıqda Təşkilat istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərəri ehtiyatı yaradır. Mexanizmlər ssenarilər də daxil olmaqla yuxarıda izah edilən digər ssenarilərlə oxşarlıq təşkil etsə də ödənilməmənin ehtimalı və ödənilməmə hadisəsində zərərlərin miqdarı maliyyə alətinin istifadə müddətinə əsasən proqnozlaşdırılır. Ehtimal olunan nağd pul ehtiyatları orijinal effektiv faiz dərəcəsinə yaxın məbləğə qədər azaldılır.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması (davamı)

- 3-cü mərhələ: Təşkilat kredit dəyərsizləşməsi nəzərə alınan borclara gözlənilən istifadə müddəti üzrə kredit zərərləri hesablayır. Bu metod 2-ci mərhələdə verilən ödənilməmə ehtimalı 100% müəyyən edilmiş aktivlərlə oxşardır.
- Alınmış və ya original kredit dəyərsizləşməsi müəyyən edilən aktivlər ilkin tanınmada kredit dəyərsizləşməsi hesablanan aktivlərdir. təşkilatlar ilkin tanınmadan istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərlərinə yalnızca yığılmış dəyişiklikləri dörd ehtimal yönümlü ssenarilərə əsaslanaraq tanıyır.
- Borc öhdəlikləri və akkreditivlər

Alınmamış borc öhdəliyinə istifadə müddəti üzrə gözlənilən kredit zərərlərini proqnozlaşdırarkən Təşkilat borc öhdəliyinin gözlənilən hissəsinin istifadə müddəti bitdikdən sonra alacağını nəzərdə tutur. Gözlənilən kredit zərəri, dörd ssenarinin ehtimal ağırlığına əsaslanan nağd pulun çəkildiyi təqdirdə, gözlənilən çatışmazlıqların bugünkü dəyərində əsaslanır. Gözlənilən nağd pul çatışmazlığı, kredit üzrə gözlənilən effektiv faiz dərəcəsinə yaxınlaşanda təxirə salınır.

Həm kredit, həm də alınmamış bir öhdəlik daxil olan kredit kartları və dövriyyə vəsaitləri üçün gözlənilən kredit zərərləri kreditlə birlikdə hesablanır və təqdim olunur. Kredit öhdəlikləri və akkreditivlər üçün gözlənilən kredit itkiləri ehtiyat məbləği içərisində tanınır.

- Qarantiyalar

Hər bir zəmanət üzrə Təşkilatın öhdəliyi, gəlir hesabatında tanınmış məcmu amortizasiya məbləğinin azaldılması və gözlənilən kredit itkiləri ehtimalının daha yüksək olması ilə ölçülür. Bu məqsədlə, Təşkilat, sahibinin kredit zərərinə görə geri ödəyəcəyi məbləğin riskə uyğun effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilmiş azalmaların hazırki dəyərini əvvəlcədən təqribi hesablayır. Hesablama ehtimal ağırlıqlı dörd ssenari ilə aparılır. Maliyyə təminatı müqavilələri ilə bağlı gözlənilən kredit itkiləri *ehtiyatlar* daxilində tanınır.

Digər məcmu gəlirlər içərisində balans dəyəri ilə ölçülən borc alətləri

Digər məcmu gəlirlər içərisində balans dəyərində ölçülmüş borc alətlərinin gözlənilən kredit zərərləri bu maliyyə aktivlərinin qalıq dəyərini maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda azaltmır.

Bunun əvəzində, aktivlərin amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülməsi halında yaranacaq ehtiyata bərabər olan məbləğ, digər məcmu gəlirlərdə mənfəət və ya zərəre müvafiq yığılmış dəyərsizləşmə məbləği olaraq tanınır. Digər məcmu gəlirlərdə yığılmış zərər, aktivlərin silinməsi zamanı mənfəət və zərər hesabına qaytarılır.

Alınmış və ya ilkin tanınmadan kredit dəyərsizləşməsi müəyyən olunmuş maliyyə aktivləri

Alınmış və ya ilkin tanınmadan kredit dəyərsizləşməsi müəyyən olunmuş maliyyə aktivləri üçün Təşkilat ilkin tanınmadakı zərər ehtiyatlarına yalnız yığılmış dəyişiklikləri tanıyır.

Gələcəklə bağlı proqnoz xarakterli məlumatlar

Gözlənilən kredit riski modellərində, təşkilatlar aşağıdakı kimi geniş iqtisadi informasiyalara əsaslanmaqdadır:

- ÜDM artımı;
- İşsizlik dərəcəsi;
- Mərkəzi bankın faiz dərəcəsi;
- Təsərrüfatı qiymətləri indeksi.

Gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması üçün istifadə olunan məlumatlar və modellər, maliyyə hesabatları tarixində bazarın bütün xüsusiyyətlərini əks etdirə bilməz. Belə fərqlər əhəmiyyətli dərəcədə vacib olduqda bunu əks etdirmək üçün, keyfiyyətə uyğun bəzən müvəqqəti olaraq düzəlişlər edilir.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Gələcəklə bağlı proqnoz xarakterli məlumatlar (davamı)

Yuxarıda göstərilən məlumatlar yalnız məsələyə aydınlıq gətirmək məqsədilə seçilmiş ümumi iqtisadi göstəricilərdir. Praktikada əmtəə qiymətləri inflyasiya dərəcələri, valyuta məzənnələri və dövlət büdcəsinin kəsirləri kimi digər göstəricilər də istifadə oluna bilər.

Girov qiymətləndirməsi

Təşkilat maliyyə aktivləri üzərində kredit risklərini azaldılması üçün mümkün olduğu qədər girovdan istifadə etməyə çalışır. Təşkilat zəmanətlər, daşınmaz əmlak, debitor borcları, ehtiyatlar, digər qeyri-maliyyə aktivləri və xalis müqavilələr formasında kredit alətləri kimi müxtəlif formalarda mövcud ola bilər. Girov təmin edilmədiyi halda, bu Təşkilatın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında qeyd edilmir.

Lakin, girovun balans dəyəri gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanmasına təsir göstərir. Adətən, ən az, kreditin verildiyi anda və üç ayda bir dəfə yenidən qiymətləndirilir. Bununla yanaşı, bəzi girovlar, məsələn, marja tələblərinə aid pul və ya qiymətli kağızlar gündəlik qiymətləndirilir.

Mümkün olduğu təqdirdə, Təşkilat təminat kimi saxlanılan maliyyə aktivlərini qiymətləndirmək üçün aktiv bazar məlumatlarından istifadə edir. Sabit bazar qiymətinə sahib olmayan digər maliyyə aktivləri modellərdən istifadə etməklə qiymətləndirilir. Daşınmaz əmlak kimi qeyri-maliyyə girovları ipoteka brokerləri kimi üçüncü tərəflərin verdiyi məlumatlara görə və ya mənzil qiymət indeksləri əsasında qiymətləndirilir.

Girovun ötürülməsi

Təşkilatın siyasəti müsadirə edilmiş girovların Təşkilatın daxili əməliyyatları üçün ən yaxşı şəkildə istifadə edilə biləcəyini və ya satılmalı olduğunu müəyyən etməkdir. Daxili əməliyyatlar üçün yararlı olacağı təsbit edilmiş girovlar üçüncü şəxslərə ötürüləcəyi dəyərdən aşağı və ya orijinal təmin edilmiş aktivin balans dəyərində hesablanır. Satışın daha əlverişli olduğu müəyyənləşdirilmiş girovlar, satış üçün saxlanılan aktivlərdə, balans dəyərində (əgər aktivlər olduqda) və ya balans dəyərindən qaytarılma tarixində satış üçün çəkiləcək xərclər çıxılmaqla Təşkilatın daxili siyasətinə uyğun olaraq tanınır.

Təşkilat normal fəaliyyəti dövründə pərakəndə portfelində əmlak və ya digər aktivləri fiziki olaraq üçüncü şəxslərə ötürür, adətən auksionda borc öhdəliyini ödəmək üçün xarici agentləri cəlb edir.

Hər hansı əlavə dəyər müştərilərə / borcalanlara qaytarılır. Bu praktikanın nəticəsi olaraq hüquqi ötürülmə prosesinə məruz qalmış yaşayış obyektləri balansda qeyd edilmir.

Silinmələr

Maliyyə aktivləri yalnız bərpa edilməsi mümkün olmadığı halda təsdiq edildiyi zaman qismən və ya tam olaraq silinir. Silinəcək məbləğ yığılmış zərər ehtiyatından çox olduqda, fərq əvvəlcə ümumi balans dəyərinə tətbiq edilən ehtiyata əlavə olunur. Hər hansı bir sonrakı bərpa kredit zərərləri üzrə xərclərə hesablanır.

MHBS 7R.35L müəssisələrdən dövr ərzində silinmiş və hələ də icra fəaliyyətinə məruz qalan maliyyə aktivləri üzrə qüvvədə olan məbləği açıqlamağı tələb edir. Bu tələb, Təşkilatın aktivini bərpa etmək üçün heç bir əsaslı gözləntiləri olmadığı təqdirdə və əlavə prosedurları icra etməkdən imtina etdikdə silməsinə imkan verən MHBS 9.5.4.4 ilə ziddiyyət təşkil edir.

Ədalətli dəyər - qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında aparılan əməliyyatlarda aktivin satılması zamanı alınan və ya öhdəliyin köçürülməsi zamanı ödənilən qiymətdir. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Təşkilat mümkün dərəcədə bazarda müşahidə edilə bilən informasiyalardan istifadə edir. Əgər aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri müəyyən oluna bilmirsə, Təşkilat müşahidə edilə bilən məlumatların istifadəsini maksimumlaşdırır və müşahidə edilə bilən məlumatların istifadəsini minimumlaşdırır (oxşar əməliyyatlar üçün qiymətləri, diskontlaşdırılmış pul vəsaitləri hərəkətinin təhlilini və ya emitentin xüsusi hallarda opsiyon qiymət qoyma modelini əks etdirən müqayisəli bazar yanaşmasının istifadəsi) qiymətləndirmə mexanizmlərindən istifadə edir. İstifadə olunan məlumatlar bazar iştirakçılarının nəzərə aldığı aktiv/öhdəliyin xarakteristikalarına uyğundur.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə üçün məlumatların müşahidə edilə bilmə dərəcəsinə və bütünlüklə ədalətli dəyərin müəyyən olunmasında məlumatların əhəmiyyətinə əsaslanaraq müxtəlif iyerarxik kateqoriyalara bölünür:

- 1-ci səviyyə - ədalətli dəyər eyni aktivlər/öhdəliklərin aktiv bazardakı mövcud qiymətindən (dəyişdirilməmiş) əldə edilir.
- 2-ci səviyyə - ədalətli dəyər 1-ci səviyyədə göstərilən mövcud qiymətlərdən fərqli olaraq aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (məs., qiymətlər) və ya dolaylı yolla (qiymətlərdən əldə olunan) müşahidə edilə bilən məlumatlardan əldə olunur.
- 3-cü səviyyə - ədalətli dəyər müşahidə edilən bazar məlumatlarına əsaslanmayan (müşahidə edilə bilinməyən məlumatlar) aktiv və öhdəliklər üçün məlumatları özündə əks etdirən qiymətləndirmə mexanizmlərindən əldə olunur.

Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasındakı köçürmələr Təşkilat tərəfindən dəyişikliyin baş verdiyi hesabat dövrünün sonunda tanınır.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri asanlıqla müəyyən nağd pul məbləğinə çevrilə bilən və dəyəri cüzi dəyişikliklərə məruz qalan maddələrdir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə ilkin ödəmə müddəti üç aydan az olan banklararası bütün depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudlaşdırılmış vəsaitlər pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində əks etdirilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar təsbit edilmiş və ya müəyyən edilə bilən tarixlərdə qaytarılmaq şərtilə sərbəst surətdə alınmış satılma bilməyən qeyri-derivativ maliyyə alətləri ilə əlaqəsi olmayan debitor borclarının əldə edilməsi və ya yaradılması məqsədilə, Təşkilat tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri ilə bağlı şərtlərə yenidən baxıldıqda, yenidən baxılmış şərtlər əvvəlki şərtlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənərsə, yeni aktiv əvvəlcə ədalətli dəyərdə uçota alınır.

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə ehtiyatı çıxmaqla, ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Əmlak və avadanlıqların bütün digər növləri lazım olduqda yığılmış amortizasiyanı və dəyərsizləşmə üzrə zərəri çıxmaqla (əgər varsa), ilkin dəyərdə qeydə alınır.

Kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Əmlak və avadanlıqların əsas komponentlərinin əvəz edilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr balansdan silinir. Əmlak və avadanlıqlar dəyərsizləşdikdə, onlar əmlak və avadanlıqların istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyər ilə satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərdən daha yüksək olan dəyərə silinir. Aktivin balans dəyərindəki azalma mənfəət və zərəre aid edilir. Aktivin istifadəsi nəticəsində əldə edilən dəyərin və ya satış xərcləri çıxılmaqla, onun ədalətli dəyərinin müəyyən edilməsi üçün istifadə edilən təxminlərdə dəyişiklik baş verdiyi təqdirdə əvvəlki dövrlərdə hər-hansı aktiv üçün qeydə alınmış dəyərsizləşmə üzrə zərərlər bərpa edilir.

Əmlak və avadanlıqların satışından yaranan gəlir və zərər, gəlir məbləği və balans dəyəri arasındakı fərq kimi müəyyən edilir və mənfəət və zərərdə əks etdirilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Təşkilatın digər qeyri-maddi aktivlərinə komputer proqramları daxildir. Qeyri-maddi aktivlər yalnızca dəyərinin uyğun olaraq qiymətləndirilə bildiyi və Təşkilata bu qeyri-maddi aktivlə bağlı gələcək iqtisadi səmərənin daxil olacağına ehtimal edildiyi təqdirdə tanınır. Ayrılıqda alınan qeyri-maddi aktivlər ilkin olaraq maya dəyərində tanınır.

Qeyri-maddi aktivlərin faydalı istifadə müddətinin məhdud və ya qeyri-məhdud olmasını qiymətləndirilir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər faydalı istifadə müddəti dövründə amortizasiya olunur.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Qeyri-maddi aktivlər (davamı)

Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlər üçün faydalı istifadə müddəti və amortizasiya metodu ən azı hər maliyyə ilinin sonunda nəzərdən keçirilir.

Faydalı istifadə müddətindəki və ya aktivə xas olan gələcək iqtisadi səmərənin gözlənilən istifadəsindəki dəyişikliklər sonradan mühasibat prinsiplərindəki dəyişiklik kimi nəzərə alınan amortizasiya dövrünün və metodologiyasının dəyişməsinə səbəb olur. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərin amortizasiya xərcləri mənfəət və zərər hesabatında ayrı maddə kimi göstərilir.

Amortizasiya. Bina və avadanlıqlar üzrə amortizasiya düz xətt metoduna, yəni əsas vəsaitlərin aşağıda göstərilən təxmini faydalı xidmət müddəti ərzində aktivlərin ilkin dəyərini və ya yenidən qiymətləndirilmiş dəyərini onların qalıq dəyərində azaltmaqla hesablanır:

	2021-ci il üzrə	2020-ci il üzrə
Mebel və avadanlıqlar	4 il	4 il
Kompüter və avadanlıqlar	4 il	4 il
Nəqliyyat vasitələri	4 il	4 il
Digər əsas vəsaitlər	5 il	5 il
Qeyri-maddi aktivlər	10 il	10 il

Aktivin artıq köhnəliyi və istismar müddəti başa çatdığı halda, satış üzrə təxmin edilən xərclər çıxılmaqla, Təşkilatın həmin aktivin satışı nəticəsində əldə edəcəyi təxmin edilən məbləğ aktivin qalıq dəyəridir. Təşkilat aktivini onun fiziki istismar müddətinin sonuna qədər istifadə edəcəyini gözlədikdə, aktivin qalıq dəyəri sıfıra bərabər olur. Aktivlərin qalıq dəyərləri və faydalı xidmət müddətləri lazım olduqda hesabat dövrünün sonunda nəzərdən keçirilir və dəqiqləşdirilir.

Müddətli borc öhdəlikləri. Banklar və digər maliyyə institutlarına olan borclar, müxbir banklar tərəfindən Təşkilata nağd pul və ya digər aktivlər verildiyi andan qeydə alınır. Qeyri-törəmə maliyyə öhdəlikləri amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır. Borcverən verdiyi borcları geri aldıqda, həmin borc öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan silinir və öhdəliyin balans dəyəri ilə ödənilmiş məbləğ arasındakı fərq borcun ödənilməsi üzrə yaranan gəlir və ya xərclərə daxil edilir.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər və ixtiyari dividendli geri ödənilməyən imtiyazlı səhmlər hər ikisi xüsusi kapital kimi təsnifləşdirilir. Bilavasitə yeni səhmlərin buraxılışına aid olan xərclər xüsusi kapitalda çıxarış kimi göstərilmişdir. Buraxılmış səhmlərin nominal dəyərindən artıq qazanılmış hər hansı məbləğ xüsusi kapitalda emissiya gəliri kimi qeyd olunur.

Mənfəət vergisi. Mənfəət vergisi hazırkı maliyyə hesabatlarında Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri bilavasitə digər məcmu gəlirlərdə və ya kapitalda qeydə alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, mənfəət və zərərdə qeydə alınır.

Cari mənfəət vergisi, cari və əvvəlki dövrlər üzrə vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər ilə əlaqədar vergi orqanlarına ödəniləcək və ya onlardan geri alınacaq məbləği təşkil edir. Vergiyə cəlb edilən mənfəət və ya zərər maliyyə hesabatlarının müvafiq vergi bəyannamələrinin təqdim olunmasından əvvəl təsdiqləndiyi halda, təxmini göstəricilərə əsasən hesablanır. Mənfəət vergisindən başqa digər vergilər inzibati və digər əməliyyat xərcləri kimi qeydə alınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və maliyyə hesabatlarının hazırlanması məqsədləri üçün onların balans dəyəri arasında yaranan keçmiş illərin vergi zərəri və bütün müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır. İlkin uçot zamanı istisna hal olaraq, əgər əməliyyat maliyyə mənfəəti və vergiyə cəlb edilən mənfəətə təsir göstərmirsə, aktiv və öhdəliyin ilkin qeydə alınması nəticəsində yaranan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi hesablanmır (biznes birləşməsi halları istisna olmaqla).

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Təxirə salınmış vergi qalıqları, qüvvədə olan və ya hesabat dövrünün sonunda qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə əsasən müvəqqəti fərqlərin qaytarılacağı və ya keçmiş illərdən yığılmış vergi zərərlərinin istifadə ediləcəyi dövrdə tətbiq edilməli vergi dərəcələrindən istifadə etməklə hesablanır. Gəlirdən çıxılan müvəqqəti fərqlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri və keçmiş illərin vergi zərərləri o zaman hesablanır ki, bu çıxılmaların realizasiya oluna bilməsi üçün gələcəkdə kifayət qədər vergiyə cəlb ediləcək mənfəətin mövcudluğu ehtimal edilsin.

Qeyd: Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsinin 102.1.22 - maddəsinə uyğun olaraq fiziki şəxslərin investisiya qiymətli kağızları üzrə ödənilən dividendlər 2016-cı ilin fevral ayından etibarən 7-il müddətinə vergidən azaddır.

Gəlir və xərclərin uçotu. Faiz gəlirlərinin və xərclərinin uçotu mənfəətdə və ya zərərdə effektiv faiz üsulu ilə aparılır.

Kreditlərin rəsmiləşdirilməsi haqları, kreditlərin xidmət olunması haqları və kreditin ümumi mənfəətliliyini təmin edən sair haqlar, müvafiq əməliyyat xərcləri ilə birlikdə təxirə salınaraq effektiv faiz üsulu ilə maliyyə aktivin təxmin edilən faydalı istifadə müddəti üzrə faiz gəlirlərində amortizasiya olunur. Sair haqlar, komissiya haqları və sair gəlir və xərc maddələri mənfəət və ya zərərdə müvafiq xidmətlər göstərildiyi zaman əks olunur.

Faiz gəlirlərinin tanınması

Effektiv faiz dərəcəsi metodu

Amortizasiya edilmiş maya dəyəri ilə, eləcə də mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə tanınan bütün maliyyə alətləri üçün faiz dərəcələri effektiv faiz dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə tətbiq olunur.

Faiz hesablanan maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri MHBS 9 əsasında digər məcmu gəlirlər hesabına ədalətli dəyərlə ölçülür, buna oxşar olaraq MUBS 39 əsasında satıla bilən və ödəniş tarixinədək saxlanılan kateqoriyaları üzrə qruplaşdırılan və faiz hesablanan maliyyə aktivləri də EFD metodundan istifadə edilməklə təyin olunur. EFD maliyyə alətinin gözlənilən istifadə müddəti ərzində və ya daha qısa müddətə, maliyyə alətinin xalis qalıq dəyərində qədər ehtimal olunan gələcək kassa daxilolmalarına tabe tutulan faizdir.

EFD (həmçinin, aktivin amortizasiya olunmuş dəyəri) satın alma zamanı hər hansı endirim və ya premium, EFD-nin daxili hissəsi olan haqq və dəyərlər nəzərə alınmaqla hesablanır. Təşkilat kreditin gözlənilən istifadə müddəti ərzində sabit geri qayıtma faizinin ən yaxşı təxminini istifadə etməklə faiz gəlirlərini tanıyır. Buna görə də Təşkilat müxtəlif mərhələlərdə tətbiq olunan fərqli faiz dərəcələrinin və məhsulun digər xarakteristikalarının istifadə dövrünün (ön ödəmələr, faiz cərimələri və ödənişləri daxil olmaqla) təsirlərini nəzərə alır.

Əgər maliyyə aktivlərində pul vəsaitlərinin axını ilə əlaqədar olan gözləntilər kredit riskindən başqa hər hansı bir səbəbə görə yenidən nəzərdən keçirilərsə düzəliş faiz gəlirlərində artma və azalma ilə birlikdə balans hesabatına aktivin qalıq dəyərində müsbət və ya mənfəi düzəliş olaraq qeyd olunur.

İcbari olaraq mənfəət və ya zərər hesabına ədalətli dəyərlə ölçülməsi tələb olunan bütün satış aktivləri və maliyyə aktivlərinin faiz gəlirləri, müqavilə faiz dərəcələri, xalis satış gəlirlərində və maliyyə aktivlərində xalis gəlir/(zərər) mənfəət və zərər vasitəsilə ədalətli dəyər istifadə olunmaqla tanınır.

Xarici valyuta əməliyyatları. Təşkilatın funksional valyutası onun fəaliyyət göstərdiyi əsas iqtisadi mühitin valyutası hesab edilir. Təşkilatın funksional və hesabat valyutası Azərbaycan Respublikasının milli valyutası olan Azərbaycan Manatıdır ("AZN").

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

Xarici valyuta əməliyyatları (davamı)

Monetar aktiv və öhdəliklər, ARMB-nin müvafiq hesabat tarixinə qüvvədə olan rəsmi valyuta məzənnəsinə əsasən müəssisənin funksional valyutasına çevrilir. Bu cür əməliyyatlar üzrə hesablaşmaların həyata keçirilməsi və ARMB-nin ilin sonuna olan rəsmi valyuta məzənnəsi ilə monetar aktiv və öhdəliklərin funksional valyutaya çevrilməsi nəticəsində yaranan müsbət və mənfi məzənnə fərqləri mənfəət və zərər hesabatında qeydə alınır.

İlin sonuna qüvvədə olan valyuta məzənnəsi ilə yerli valyutaya çevrilmə qeyri-monetar maddələrə, o cümlədən pay alətlərinə tətbiq edilmir. Məzənnə dəyişikliklərinin pay qiymətli kağızların ədalətli dəyərinə təsiri ədalətli dəyər üzrə yenidən qiymətləndirmə nəticəsində gəlir və ya xərclərin bir hissəsi kimi qeydə alınır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnələri: 1 ABŞ Dolları = 1.7000 AZN (31 dekabr 2020-ci il tarixinə: 1 ABŞ Dolları = 1.7000 AZN).

Əvəzləşdirmə. Maliyyə aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi və xalis məbləğin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda daxil edilməsi, qeydə alınmış məbləğlərin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq, eləcə də əvəzləşdirməni aparmaq və ya eyni zamanda aktivini realizasiya edərək öhdəliyi ödəmək niyyəti mövcud olduğu hallarda həyata keçirilə bilər.

Borc qiymətli kağızları. Buraxılmış borc qiymətli kağızlarına sadə veksellər, istiqrazlar, depozit sertifikatları və Təşkilat tərəfindən yerləşdirilmiş borc iltizamları aiddir.

Əgər Təşkilat öz borc qiymətli kağızını satın alırsa, bu öhdəlik maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından silinir və ödənilən vəsaitlə öhdəliyin qalıq dəyəri arasında olan fərq mənfəət və zərər hesablarında müvafiq olaraq öhdəliklərin vaxtından tez icra edilməsinin nəticəsi kimi təqdim edilir.

İşçilərə sərf olunan xərclər və müvafiq ayırmalar. Əmək haqları, məvaciblər, Azərbaycan Respublikası Dövlət Pensiya və Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülətenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar Təşkilatın işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlər göstərildikdə hesablanır.

Dividendlər

Təşkilatın dividendləri elan edib ödəmək imkanları Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyində müəyyən edilmiş qaydada tənzimlənir.

16 saylı MHBS

16 saylı MHBS ilk növbədə icarəyə götürənin uçotuna təsir göstərir və demək olar ki, bütün lizinqlərin maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda tanınmasını tələb edir. Standart əməliyyat və maliyyə lizinqləri arasındakı mövcud fərqi aradan qaldırır, aktivlərin (icarəyə götürülmüş əmlakdan istifadə hüququ) və lizinq müqavilələrinə əsasən ödənilməsi nəzərdə tutulan öhdəliklərin tanınmasını tələb edən vahid mühasibatlıq modelini təqdim edir.

Standart ilkin tətbiq tarixində icarə müddəti 12 ay ərzində tamamlanan və alış seçimi ehtiva etməyən ("qısamüddətli icarələr") icarə müqavilələrinə, eləcə də aktivinin dəyəri az olan icarə müqavilələrinə ("aşağı dəyərli aktivlər") istisna hüququ təklif edir. Eyni zamanda dəyişiklik mənfəət və ya zərər haqqında hesabatda da öz təsirini göstərmişdir, buna səbəb lizinq üçün ümumi xərcin ilk illərdə daha yüksək sonrakı dövrlərdə isə daha az görünməsidir.

Bununla yanaşı, əməliyyat xərcləri aktivdən istifadə hüququnun köhnəlmə xərcləri və lizinq öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri ilə əvəzləşdirilir, bu da əsas ölçü meyarı EBITDA-nın (faiz, vergi, köhnəlmə və amortizasiyadan öncəki gəlir) dəyişməsi ilə nəticələnir. Lizinq öhdəliyinin əsas hissəsi üçün nağd ödənişlər maliyyə fəaliyyətləri daxilində təsnif edildiyindən əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti daha yüksək olur. Ödənişlərin yalnız faizi əks etdirən hissəsi əməliyyat fəaliyyətinə yönəlmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti kimi təqdim olunmağa davam etdirilə bilər. Standart Təşkilatın icarəyə verən qismində təmsil olduğu müqavilələrdə əhəmiyyətli dəyişikliyə səbəb olmayacaqdır. Yalnız lizinqin təyinatına dair yeni təlimatdan irəli gələrək müəyyən fərqlər yarana bilər.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

16 sayılı MHBS (davamı)

16 sayılı MHBS-a əsasən müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddət ərzində ödənişlər müqabilində aktivdən istifadə hüququ nəzərdə tutulduğu təqdirdə lizinq müqaviləsi hesab edilir.

Təklif olunan istisna halları nəzərə alınaraq, qeyd olunan standartın qəbul edilməsi Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

23 sayılı Şərh Mənfəət vergisi ilə bağlı qeyri-müəyyənlik

Şərh vergi əməliyyatları zamanı 12 sayılı MUBS "Gəlir Vergisi"-nin tətbiqinə təsir göstərən qeyri-müəyyənlik aşkar olunduqda mənfəət vergisinin uçotunu nəzərdən keçirir. Bu şərh 12 sayılı MUBS-dan kənar vergilərə və ya yığımlara şamil edilmir və müəyyən vergi əməliyyatları ilə əlaqəli faiz və cərimələrə aid tələbləri özündə əks etdirmir. Bu təfsir xüsusi olaraq aşağıdakıları əhatə edir:

- Təşkilatın qeyri-müəyyən vergi yanaşmalarını ayrıca nəzərdən keçirib keçirməməsi
- Təşkilatın vergi orqanları tərəfindən vergi əməliyyatlarının araşdırılması barədə irəli sürdüyü fərziyyələr
- Təşkilatın vergiyə cəlb olunan mənfəətini (və yaxud vergi zərəri), vergi bazalarını, istifadə olunmamış vergi zərərlərini, vergi kreditlərini və dərəcələrinin necə müəyyənləşdirdiyi
- Təşkilatın faktlara və mövcud vəziyyətdəki dəyişikliklərə necə yanaşdığı. Təşkilat hər bir qeyri müəyyən vergi yanaşmasını ayrılıqda və ya bir neçə qeyri-müəyyən vergi yanaşması ilə birlikdə nəzərə alıb almayacağını müəyyənləşdirir və bu qeyri-müəyyənliyin həllini daha yaxşı tənzimləyən yanaşmadan istifadə edir.

Təşkilat mənfəət vergisi yanaşması üzrə qeyri-müəyyənliklərin aradan qaldırılmasında əhəmiyyətli mülahizələri tətbiq edir. Təşkilat mürəkkəb mühitdə fəaliyyət göstərdiyinə görə, qeyd edilən Şərhin maliyyə hesabatlarına təsir dərəcəsi Təşkilat tərəfindən qiymətləndirilir. Şərh qəbul edildikdən sonra Təşkilat, xüsusilə köçürmə qiymətləriylə bağlı qeyri-müəyyən vergi mövqelərinin mövcud olub olmadığını müəyyən edir. Müəssisə və törəmə şirkətlərin müxtəlif ölkələrdə vergi sənədlərinə köçürmə qiymətləri ilə əlaqədar xüsusi imtiyazlar şamil edilə bilər və eyni zamanda yerli vergi orqanları bu prosedurlara dəyişiklik edə bilər.

Təşkilat (o cümlədən törəmə müəssisələr) vergi uyğunluğuna və köçürmə əməliyyatlarına dair apardığı tədqiqata əsasən vergi qaydalarının yerli vergi orqanları tərəfindən qəbul olunduğuna qənaət edir. Şərh Təşkilatın maliyyə hesabatlarına əsaslı təsir göstərməmişdir.

9 sayılı MHBS –yə düzəlişlər – "Mənfəət kompensasiyanı nəzərdə tutan qabaqcadan ödəmə növü"

9 sayılı MHBS-a əsasən borc aləti amortizasiya hesablanmış dəyərlə və ya digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərlə o şərtlə qiymətləndirilə bilər ki, müqavilə ilə nəzərdə tutulan pul vəsaitlərinin hərəkəti "yalnız əsas məbləğin və faizin ödənilməsi" (YƏMFÖ) meyarına uyğun olsun və alət bu təsnifləşdirməyə müvafiq olan biznes modeli çərçivəsində saxlanılsın. 9 sayılı MHBS-yə edilən düzəlişlər izah edir ki, müqavilənin vaxtından əvvəl ləğvinə səbəb olan hadisə və ya haldan və müqavilənin xitamına görə müvafiq kompensasiyanı hansı tərəfin ödəməsindən asılı olmayaraq maliyyə aktivləri üzrə YƏMFÖ meyarı tətbiq olunur. Bu dəyişikliklərin Təşkilatın maliyyə hesabatlarına heç bir təsiri yoxdur.

3. Əsas uçot siyasəti (davamı)

12 sayılı MUBS Mənfəət Vergisi

Düzəlişlər izah edir ki, dividendlərin mənfəət vergisi nəticələri mülkiyyətçilərə paylamalara deyil, bölüşdürülə bilən mənfəəti yaradan keçmiş əməliyyatlar və ya hadisələrlə daha çox bağlıdır. Belə ki, müəssisə dividendlərin vergi nəticələrini həmin keçmiş əməliyyat və hadisələri ilkin olaraq harada tanıdığından asılı olaraq mənfəət və ya zərərdə, digər məcmu gəlirdə və ya kapitalda tanıyır. Təşkilatın hazırkı təcrübəsinin bu düzəlişlərə uyğun olduğu nəzərə alınaraq, Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

23 sayılı MUBS Borclar üzrə məsrəflər

Düzəlişlər aydınlaşdırır ki, müəssisə, ilkin olaraq müəyyənləşdirilmiş aktivin inkişaf etdirilməsi üçün götürülən borclara aktivin məqsədli istifadə və ya satılmağa hazırlanması üçün zəruri olan bütün fəaliyyətlər başa çatdıqdan sonra ümumi borcların bir hissəsi kimi yanaşır. Müəssisələr bu düzəlişləri tətbiq etdiyi ilk illik hesabat dövründə və ya sonrasında çəkilmiş borc xərclərinə şamil edir. Təşkilatın hazırkı təcrübəsinin bu düzəlişlərə uyğun olduğu nəzərə alınaraq, Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsiri gözlənilmir.

Plana düzəliş, azalma və ya hesablaşma - 19 sayılı MUBS-a düzəlişlər

19 sayılı MUBS-yə edilən düzəlişlər hesabat dövründə rəsmi plana düzəliş, azaldılma və ya hesablaşma baş verdikdə mühasibat uçotunun tənzimlənməsinə yönəldilib. Düzəlişlər, illik hesabat dövründə rəsmi plana düzəliş, azalma və ya hesablaşma baş verdikdə, müəssisə dəyişikliklər edildikdən sonra tətbiq olunan planda müəyyən edilmiş müavinət öhdəliyi (aktiv) və plan aktivlərinin hadisədən sonra yenidən qiymətləndirilməsi məqsədilə aktuari fərziyyələrindən istifadə edərək dövrün qalan hissəsi üçün cari xidmət dəyərini müəyyənləşdirməlidir. Müəssisədən, plan dəyişikliyindən, azaldılmadan və ya hesablaşmadan sonrakı dövrdə plan çərçivəsində təklif olunan müavinət öhdəliyini (aktiv) əks etdirən müəyyənləşdirilmiş mənfəət öhdəliyini (aktiv) istifadə etməklə xalis faizi və xalis müəyyən edilmiş müavinət öhdəliyinin (aktivin) yenidən qiymətləndirilməsi üçün istifadə olunan diskont dərəcəsinə müəyyən etmək tələb olunur. Düzəlişlər Təşkilatın maliyyə hesabatlarına təsir göstərmir, çünki dövr ərzində hər hansı plan dəyişiklikləri, azalma və ya hesablaşmalar qeydə alınmamışdır.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Təşkilat növbəti il ərzində hesabatlarda əks etdirilən aktiv və öhdəliklərin məbləğlərinə təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik həmçinin peşəkar mülahizələr və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti il ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərinə əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Kreditlər və avansların dəyərsizləşməsi üzrə zərər. Təşkilat müntəzəm olaraq kredit portfeli üzrə dəyərsizləşmənin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün onu təhlil edir. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin mənfəət və zərər hesabatında əks etdirilməsini müəyyən edərkən, Təşkilat kredit portfelində konkret bir kreditin dəyərində azalmanın müşahidə edilməsindən əvvəl kredit portfeli üzrə pul vəsaitlərinin təxmin edilən hərəkətində ölçülə bilən azalmanı əks etdirən nəzərə çarpan əlamətlərin mövcudluğunu müəyyən etmək üçün peşəkar mülahizələr irəli sürür.

Rəhbərlik gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması üçün istifadə edilən kredit portfelindəki aktivlər ilə analoji kredit riskinə və dəyərsizləşmə üzrə obyektiv əlamətlərə malik aktivlər ilə əlaqədar əvvəlki ilin zərərləri haqqında məlumata əsaslanan təxminlər tətbiq edir. Gələcək pul vəsaitləri hərəkətinin məbləğini və müddətini təxmin edərkən istifadə edilən metodologiya və mülahizələr, təxmini və həqiqi zərərlər arasındakı hər hansı fərqi azaltmaq məqsədilə müntəzəm olaraq nəzərdən keçirilir.

4. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Qanunvericilik. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə məruz qalır.

Təxirə salınmış vergi aktivinin uçotu. Uçota alınmış təxirə salınmış xalis vergi aktivini vergiyə cəlb olunan gəlirdən gələcək çıxılmalar vasitəsilə əldə olunan mənfəət vergisi məbləğlərindən ibarətdir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda qeydə alınır. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivini müvafiq vergi faydasının realizasiya oluna biləcəyi zaman qeydə alınır. Vergiyə cəlb olunan gələcək mənfəətin və gələcəkdə yaranması ehtimal edilən vergi faydası məbləğinin müəyyən edilməsi rəhbərlik tərəfindən hazırlanmış ortamüddətli biznes planına və onun ekstrapolyasiya nəticələrinə əsaslanır. Biznes-plan rəhbərliyin şəraitə adekvat olan təxminlərinə əsaslanır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin uçotu. Təşkilat öz fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. 9 sayılı MHBS-ə uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə uçota alınmalıdır. Lakin, həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün fəal bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir.

Fasiləsiz fəaliyyət prinsipi. Rəhbərlik hazırkı maliyyə hesabatlarını fasiləsiz fəaliyyət prinsipinə əsasən hazırlamışdır. Belə bir mülahizə irəli sürərkən rəhbərlik Təşkilatın maliyyə vəziyyətini, mövcud planları, əməliyyatların gəlirliliyini və maliyyə resurslarından istifadəni nəzərə almış və son maliyyə böhranının Təşkilatın gələcək əməliyyatlarına təsirini təhlil etmişdir.

Rəhbərliyin ölçü və hesabatlarına əsasən Təşkilat növbəti 12 ay ərzində likvidlik ehtiyaclarını tənzimləyə biləcək və buna əsasən hazırkı maliyyə hesabatları fasiləsizlik prinsipi əsasında hazırlanmışdır.

5. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında qəbul edilmiş uçot siyasəti, 31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üçün Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında uçot qaydaları ilə eynidir. 01 yanvar 2022-ci ildən qüvvəyə minən bir neçə düzəliş tətbiq olunmuşdur, lakin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsiri olmamışdır.

Dərc olunmuş, lakin hazırda qəbul olunmamış standartlar və şərtlər

Cəmiyyət bu standartlar və düzəlişlər qüvvəyə mindikdə (tətbiq edildikdə) olanları qəbul etmək niyyətindədir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün MUBS 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzelisələr aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nə deməkdir;
- Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- Müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə edə bilməsi təsnifləşdirməyə təsir etmir;
- Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərmir.

Bu düzəlişlər 01 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Cəmiyyət düzəlişlərin onun cari təcrübəsinə təsirini və mövcud kredit müqavilələrinə yenidən nəzərdən keçirilməsinə ehtiyacın olub-olmamasını qiymətləndirir.

5. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

Konseptual əsaslara istinad – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSSŞ, "Müəssisələrin Birləşməsi" adlı 3 sayılı MHBS-yə "Konseptual Əsaslara İstinad" adlı düzəliş qəbul etmişdir. Düzəlişlər 1989-cu ildə buraxılmış "Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim olunması Prinsipləri"nə istinadlı, tələbləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən, 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış "Maliyyə Hesabatlarının Konseptual Əsasları"na istinadla əvəz etmək məqsədini daşıyır.

Bundan əlavə, Şura, 37 sayılı MHBS və ya 21 sayılı BMHŞK "Tutumlar" əhatə dairəsində olan öhdəliklər və potensial öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial 'gün 2' gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə etmişdir.

Eyni zamanda, Şura, "Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Prinsipləri"nə istinadın əvəz edilməsindən təsirlənməyəcək potensial aktivlərə dair 3 sayılı MHBS-dəki mövcud göstərişi aydınlaşdırmağa qərar vermişdir.

Düzəlişlər 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və gələcək dövrlərə tətbiq olunur. Bu düzəlişlərin Müəssəsinin maliyyəhesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

Əmlak, qurğu və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən daxilolmalar – 16 sayılı MUBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSSŞ, 16 sayılı MHBS-yə "Əmlak, qurğu və avadanlıqlar: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar" düzəlişini qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əmlak, qurğu və avadanlıq obyektinin maya dəyərindən, həmin aktivi rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılmasını qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərdə tanıyır.

Düzəlişlər 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əsas vəsaitlər üçün retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Düzəlişlərin Cəmiyyətə əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında MUBSSŞ, 37 sayılı MUBS-yə müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərkən müəssisənin hansı xərcləri daxil etməli olduğunu müəyyənləşdirən düzəlişlər etmişdir.

Düzəlişlər "birbaşa əlaqəli xərclər yanaşması"nı tətbiq edir. Mal və ya xidməti təmin etmək üçün birbaşa müqaviləyə aid olan məsrəflərə həm əlavə xərclər, həm də müqavilə fəaliyyətləri ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi daxildir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında qarşı tərəflə dəqiq şəkildə ödənilməli olmadığı hallarda istisna edilir. Düzəlişlər 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Cəmiyyət düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində bütün öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi müqavilələrə tətbiq edəcəkdir.

MHBS 1 Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının ilk dəfə tətbiqi – Törəmə müəssisə ilk dəfə tətbiq edən şəxs qismində

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində MUBSSŞ 2018-2020-ci illər üçün 1 sayılı MHBS "Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının İlk dəfə tətbiqi" ilə bağlı düzəlişlər qəbul etmişdir. Düzəlişlər, 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən törəmə müəssisəyə, ana müəssisənin MHBS-yə keçid tarixinə əsasən, ana müəssisənin hesabat verdiyi məbləğlərdən istifadə edərək məcmu çevirmə fərqlərini ölçməyə icazə verir. Bu düzəliş həmçinin 1 sayılı MHBS-in D16 (a) bəndini tətbiq etməyi seçən asılı və ya birgə müəssisələrə də tətbiq olunur. Düzəliş, 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Erkən tətbiqə yol verilir. Bu düzəlişlərin Cəmiyyətin maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

BOKT “INTERNATIONAL” QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

5. Yeni və yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi (davamı)

9 sayılı MHBS “Maliyyə Alətləri – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün “10 faiz” testində haqlar

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün MUBSS 9 sayılı MHBS-yə düzəliş etmişdir. Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub olmadığını qiymətləndirərkən daxil etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. Müəssisə bu düzəlişi, müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir.

Düzəliş, 01 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Cəmiyyət, dəyişiklikləri Cəmiyyətin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya sonra dəyişdirilən və ya dəyişdirilən maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edəcəkdir. Düzəlişlərin Cəmiyyətə əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

6. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Nağd pul	481,878	353,216
<i>Banklarda yerləşdirilmiş cari vəsaitlər:</i>		
Reytingi “B+” -dan aşağı	102,348	25,764
Reytingsiz	6,404	38,168
Cəmi banklarda yerləşdirilmiş cari vəsaitlər	108,752	63,932
“Azərpoçt” MMC	56,175	174,778
Yolda olan pul vəsaiti	55,886	39,085
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	702,691	631,011

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Nağd pul	481,878	353,216
Banklarda olan vəsaitlər	108,752	63,932
“Azərpoçt” MMC	56,175	174,778
Yolda olan pul vəsaiti	55,886	39,085
Cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	702,691	631,011

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	17,490,891	13,383,900
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər – biznes kreditləri	687,354	-
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(426,667)	(980,118)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	17,751,578	12,403,782

Kredit portfelinin iqtisadi sektorlar üzrə bölgüsü aşağıdakı kimidir:

	31 dekabr 2021-ci il		31 dekabr 2020-ci il	
	Məbləğ	%	Məbləğ	%
Fiziki şəxslərə verilmiş kreditlər – istehlak kreditləri	17,064,224	96.13%	12,403,782	100%
Hüquqi şəxslərə verilmiş kreditlər – biznes kreditləri	687,354	3.87%	-	0%
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	17,751,578	100%	12,403,782	100%

Kreditin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərkən Təşkilatın nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtı keçmiş statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır.

Verilmiş kreditlər üzrə yaradılan ehtiyatların hərəkəti bu cədvəldə göstərilmişdir:

31 dekabr 2019-cu il tarixinə kredit zərəri üzrə ehtiyat	(1,094,118)
Dövr ərzində kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(425,283)
Dövr ərzində silinmə	539,283
31 dekabr 2020-ci il tarixinə kredit zərəri üzrə ehtiyat	(980,118)
Dövr ərzində kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(3,471,026)
Dövr ərzində kredit zərərləri üzrə ehtiyatın geri qaytarılması	2,839,073
Dövr ərzində silinmə	1,185,404
31 dekabr 2021-ci il tarixinə kredit zərəri üzrə ehtiyat	(426,667)

	2021-ci il			Cəmi
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	17,570,168	-	-	17,570,168
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	298,310	-	298,310
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	309,767	309,767
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(79,078)	(58,994)	(288,595)	(426,667)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	17,491,090	239,316	21,172	17,751,578

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

	2020-ci il			Cəmi
	Mərhələ 1	Mərhələ 2	Mərhələ 3	
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	11,796,046	-	-	11,796,046
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	834,680	-	834,680
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	753,174	753,174
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(82,046)	(274,964)	(623,108)	(980,118)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	11,714,000	559,716	130,066	12,403,782

31 dekabr 2021-ci il tarixinə verilmiş kreditlərin girov təminatı haqqında məlumat aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Fiziki şəxslərə verilmiş istehlak kreditləri	Hüquqi şəxslərə verilmiş biznes kreditləri	Cəmi
Kredit təminatları:			
- qiymətli metallar	15,713,034	-	15,713,034
- daşınmaz əmlak	2,080	-	2,080
- daşınan əmlak	929,924	-	929,924
- digər	419,186	687,354	1,106,540
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	17,064,224	687,354	17,751,578

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2021-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların keyfiyyətinə görə təhlili:

2021-ci il

	Mərhələ 1		Mərhələ 2		Mərhələ 3		Mərhələ 3		Cəmi
	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	Biznes kreditləri	
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş									
- iri müştərilər	2,952,956	667,704	-	-	-	-	-	-	3,620,660
- orta həcmli müştərilər	3,059,026	19,650	-	-	-	-	-	-	3,078,676
- kiçik həcmli müştərilər	10,870,833	-	-	-	-	-	-	-	10,870,833
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	16,882,215	687,354	-	-	-	-	-	-	17,570,169
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş									
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	298,310	-	-	-	-	-	-	298,310
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	-	298,310	-	-	-	-	-	298,310
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)									
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	12,770	-	-	-	12,770
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	32,600	-	-	-	32,600
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	264,396	-	-	-	264,396
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	-	-	309,766	-	-	-	309,766
Kredit zərərli üzrə ehtiyat	(79,078)	-	(58,994)	-	(288,595)	-	-	-	(426,667)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	16,803,737	687,354	239,316	-	21,171	-	-	-	17,751,578

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARIXINDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

7. Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə verilmiş kreditlər və avansların keyfiyyətinə görə təhlili:

2020-ci il

	<i>Marhala 1</i>	<i>Marhala 1</i>	<i>Marhala 2</i>	<i>Marhala 2</i>	<i>Marhala 3</i>	<i>Marhala 3</i>	<i>Marhala 3</i>	
	<i>İstehlak kreditləri</i>	<i>Biznes kreditləri</i>	<i>İstehlak kreditləri</i>	<i>Biznes kreditləri</i>	<i>İstehlak kreditləri</i>	<i>Biznes kreditləri</i>	<i>Biznes kreditləri</i>	<i>Cəmi</i>
Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	1,570,839	-	-	-	-	-	-	1,570,839
- iri müştərilər	2,107,397	-	-	-	-	-	-	2,107,397
- orta həcmli müştərilər	8,117,810	-	-	-	-	-	-	8,117,810
- kiçik həcmli müştərilər								
Cəmi vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş	11,796,046	-	-	-	-	-	-	11,796,046
Vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş								
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	823,151	-	-	-	-	823,151
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	11,529	-	-	-	-	11,529
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-
Cəmi vaxtı keçmiş, lakin dəyərsizləşməmiş	-	-	834,680	-	-	-	-	834,680
Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)								
- ödənişin 30 gündən az gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 30 gündən 90 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	-	-	-	-
- ödənişin 90 gündən 180 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	127,049	-	-	127,049
- ödənişin 180 gündən 360 günədək gecikdirilməsi	-	-	-	-	101,342	-	-	101,342
- ödənişin 360 gündən artıq gecikdirilməsi	-	-	-	-	524,783	-	-	524,783
Cəmi fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş (ümumi məbləğ)	-	-	-	-	753,174	-	-	753,174
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(82,046)	-	(274,964)	-	(623,108)	-	-	(980,118)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	11,714,000	-	559,716	-	130,066	-	-	12,403,782

**BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR**

8. Əmlak, avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlər

	Mebel və avadanlıqlar	Kompüter və avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Digər əsas vəsaitlər	Cəmi əmlak və avadanlıqlar	Qeyri-maddi aktivlər	Cəmi
Balans dəyəri:							
31 dekabr 2019-cu il üçün	84,899	16,539	486,656	-	588,094	22,500	610,594
Əlavələr	332,521	261,001	85,930	-	679,452	12,000	691,452
Sililmələr	-	-	(26,400)	-	(26,400)	-	(26,400)
31 dekabr 2020-ci il üçün	417,420	277,540	546,186	-	1,241,146	34,500	1,275,646
Əlavələr	37,239	55,548	-	2,210	94,997	38,200	133,197
Sililmələr	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2021-ci il üçün	454,659	333,088	546,186	2,210	1,336,143	72,700	1,408,843
Yığılmış köhnəlmə və amortizasiya:							
31 dekabr 2019-cu il üçün	56,238	9,785	214,453	-	280,476	11,608	292,084
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya	41,790	26,282	108,244	-	176,316	2,749	179,065
Yığılmış köhnəlmədən silinmələr	-	-	(26,400)	-	(26,400)	-	(26,400)
31 dekabr 2020-ci il üçün	98,028	36,067	296,297	-	430,392	14,357	444,749
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya	96,513	73,043	115,831	397	285,784	5,186	290,970
Yığılmış köhnəlmədən silinmələr	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2021-ci il üçün	194,541	109,110	412,128	397	716,176	19,543	735,719
Xalis dəyəri:							
31 dekabr 2019-cu il üçün	28,661	6,754	272,203	-	307,618	10,892	318,510
31 dekabr 2020-ci il üçün	319,392	241,473	249,889	-	810,754	20,143	830,897
31 dekabr 2021-ci il üçün	260,118	223,978	134,058	1,813	619,967	53,157	673,124

31 dekabr 2021-ci il tarixində əmlak və avadanlıqlar və qeyri-maddi aktivlərin hər bir kateqoriyasının balans dəyəri təxminən onların ədalətli dəyərinə bərabərdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixində əmlak və avadanlıqlar və qeyri maddi aktivlərin təxmin edilən ədalətli dəyəri 673,124 AZN (2020-ci il: 830,897 AZN) təşkil etmişdir.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

9. Aktivdən istifadə hüququ və icarə öhdəlikləri

Aktivdən istifadə hüququ icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlil aşağıda göstərilir:

	Ofis sahələri	Cəmi
01 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	-	-
İl üzrə əlavələr	857,868	857,868
Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə xərci	(47,188)	(47,188)
01 yanvar 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	810,680	810,680
İl üzrə əlavələr	151,366	151,366
Xitam verilmiş icarə müqavilələri	(122,933)	(122,933)
Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə xərci	(165,780)	(165,780)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	673,333	673,333

İlin əvvəli və ilin sonuna icarə öhdəlikləri məbləğinin maliyyələşdirmə fəaliyyətində müvafiq nağd və nağdsız dəyişikliklərlə uyğunlaşdırılması aşağıdakı göstərilir:

	Ofis sahələri	Cəmi
01 yanvar 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	-	-
İl üzrə əlavələr	857,868	857,868
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan faiz xərci	14,919	14,919
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan faiz xərcinin ödənilməsi	(14,919)	(14,919)
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas məbləğin ödənilməsi	(40,668)	(40,668)
01 yanvar 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	817,200	817,200
İl üzrə əlavələr	148,415	148,415
Xitam verilmiş icarə müqavilələri	(124,957)	(124,957)
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan faiz xərci	47,084	47,084
İcarə öhdəlikləri üzrə hesablanan faiz xərcinin ödənilməsi	(47,084)	(47,084)
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas məbləğin ödənilməsi	(119,380)	(119,380)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə balans dəyəri	721,278	721,278

31 dekabr 2021-ci il tarixinə gələcək minimum icarə ödənişləri:

	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Minimum icarə ödənişləri	244,309	566,434	810,743
Maliyyə xərci	(40,194)	(49,271)	(89,465)
Xalis dəyər	204,115	517,163	721,278

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

9. Aktivdən istifadə hüququ və icarə öhdəlikləri (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə gələcək minimum icarə ödənişləri:

	1 il ərzində	1 ildən çox	Cəmi
Minimum icarə ödənişləri	210,944	736,446	947,390
Maliyyə xərci	(48,977)	(81,213)	(130,190)
Xalis dəyər	161,967	655,233	817,200

Tanınmış icarə öhdəlikləri ödəniş müddəti üzrə aşağıdakı kimi təsnif edilir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixinə	31 dekabr 2020-ci il tarixinə
Qısamüddətli hissə	179,963	336,151
Uzunmüddətli hissə	541,315	481,049
Cəmi icarə öhdəlikləri	721,278	817,200

10. Digər aktivlər

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Qabaqcadan ödənilmiş xərclər	18,297	14,384
Alınmış portfəllərlə bağlı hesablaşmalar	16,693	-
DSMF ilə hesablaşmalar	2,612	5,986
İşçilərlə hesablaşmalar	1,428	-
Vergi orqanları ilə hesablaşmalar	829	-
Əsas vəsaitin alışı üçün qabaqcadan ödəniş	-	840
Cəmi digər aktivlər	39,859	21,210

11. Müddətli borc öhdəlikləri

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Rezident banklar və digər təşkilatlardan götürülmüş borc vəsaitləri:		
"Yelo Bank" ASC	2,500,000	3,077,736
Bank "BTB" ASC	2,000,000	-
"PAŞA Bank" ASC	1,560,629	1,226,782
Cəmi	6,060,629	4,304,518
Fiziki şəxslərdən götürülmüş borc vəsaitləri:		
Rifat Həsənov	688,880	-
Leyla Cabbarova	-	1,141,850
Hesablanmış ödəniləcək faizlər	53,548	23,808
Cəmi müddətli borc öhdəlikləri	6,803,057	5,470,176

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

11. Müddətli borc öhdəlikləri (davamı)

30 noyabr 2021-ci il tarixində, Təşkilat ilə "Yelo Bank" ASC arasında 2,500,000 AZN məbləğində 30 noyabr 2024-cü il tarixinədək kredit sazişi imzalanmışdır. Bu kredit sazişi üzrə illik faiz dərəcəsi 16% müəyyən edilmişdir.

Təşkilat ilə Bank "BTB" ASC arasında 2021-ci ildə imzalanmış kredit sazişi əsasında, il ərzində müxtəlif tarixlərdə ümumi dəyəri 2,164,350 AZN olan vəsait cəlb edilmişdir. Bu kredit sazişi üzrə illik faiz dərəcəsi 16% təyin edilmişdir. Sazişə əsasən kreditin tam olaraq bağlanması tarixi 2023-cü il razılaşdırılmışdır.

22 oktyabr 2021-ci il, 01 noyabr 2021-ci il, 02 noyabr 2021-ci il, 10 noyabr 2021-ci il və 15 noyabr 2021-ci il tarixlərində Təşkilat ilə "PAŞA Bank" ASC arasında 500,000 AZN; 300,000 AZN; 300,000 AZN; 500,000 AZN; 95,000 AZN məbləğlərində illik faiz dərəcəsi 15% olmaqla kredit xətti sazişləri imzalanmışdır. Bu məbləğlərin tam olaraq geri ödənilməsi 2023-cü ildə nəzərdə tutulmuşdur.

Təşkilat 23 dekabr 2021-ci il, 29 dekabr 2021-ci il və 30 dekabr 2021-ci il tarixlərində Rifat Həsənovla 200,000 AZN, 246,400 ABŞ dolları və 70,000 AZN məbləğlərində faizsiz kredit xətti müqavilələri imzalamışdır. Müqavilələrin ödəmə tarixləri müvafiq olaraq 23 dekabr 2022-ci il, 29 dekabr 2022-ci il və 30 dekabr 2022-ci ildir.

12. Qiymətli kağızlar

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İstiqrazlar	6,606,000	3,000,000
Veksellər	-	1,890,400
Hesablanmış ödəniləcək faizlər	3,303	58,212
Cəmi qiymətli kağızlar	6,609,303	4,948,612

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Təşkilatın 2020 və 2021-ci illərdə buraxılmış ümumi dəyəri 6,606,000 AZN olan 6,606 ədəd istiqrazı mövcuddur. 3,606,000 AZN və 3,000,000 AZN məbləğində buraxılmış istiqrazlar müvafiq olaraq 2024 və 2025-ci illərdə ödənilməlidir. Bu istiqrazlar üzrə illik faiz dərəcəsi 18% müəyyən edilib.

13. Digər öhdəliklər

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İşçilərlə hesablaşmalar	146,006	81,800
DSMF ilə hesablaşmalar	69,368	14,410
Alınmış portfəllərlə bağlı hesablaşmalar	42,431	176,749
"Milli Kart" MMC ilə hesablaşmalar	716	6,423
Reklam xərcləri ilə bağlı hesablaşmalar	-	177,500
Peşəkar xidmətlərlə bağlı hesablaşmalar	-	5,000
Digər öhdəliklər	21,790	31,191
Cəmi digər öhdəliklər	280,311	493,073

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

14. Nizamnamə kapitalı

31 dekabr 2020-ci il tarixinə nizamnamə kapitalı	3,000,000
Nizamnamə kapitalında artım	2,000,000
31 dekabr 2021-ci il tarixinə nizamnamə kapitalı	5,000,000

21 yanvar 2015-ci il tarixində Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı tərəfindən Bank olmayan Kredit Təşkilatlarının Prudensial Tənzimlənməsinə dair qaydaları təsdiq edilmişdir. Qaydalara əsasən, bank olmayan kredit təşkilatlarının yaradılarkən Nizamnamə kapitalı, sonrakı dövrlərdə isə məcmu kapitalı 300,000 AZN-dən aşağı olmamalıdır və Təşkilat bu tələbi tam yerinə yetirir.

Təşkilatın girov əmanəti qəbul etməyən bank olmayan kredit təşkilatı olaraq qanunvericilikdə nəzərdə tutulan icbari ehtiyat yaratmaq öhdəliyi yoxdur. MHBS əsasında mövcud risklərin qarşısının alınması məqsədilə Təşkilatın müştərilərə verilmiş kreditləri üzrə yaradılmış əlavə ehtiyat xərcləri yerli qanunvericilikdə könüllülük prinsipinə əsaslandığı və vergi orqanları tərəfindən xərc olaraq tanınmadığı üçün Təşkilat yerli muhasibat uçotu qaydalarına əsasən MHBS əsasında yaranan xalis mənfəətdən daha çox mənfəət əldə etmişdir.

15. Faiz gəlirləri və xərcləri

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Faiz gəlirləri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	8,164,822	6,478,113
Cəmi faiz gəlirləri	8,164,822	6,478,113
Faiz xərcləri		
Qiymətli kağızlar	(1,288,986)	(793,250)
Borc götürülmüş vəsaitlər	(587,434)	(659,459)
Aktivdən istifadə hüququnun maliyyə xərci	(47,084)	(14,919)
Cəmi faiz xərcləri	(1,923,504)	(1,467,628)
Xalis faiz gəlirləri	6,241,318	5,010,485

16. Haqq və komissiya gəlirləri

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Müştərilərə göstərilmiş xidmət haqları	198,409	140,809
Cəmi haqq və komissiya gəlirləri	198,409	140,809

17. Haqq və komissiya xərcləri

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Bank xidmət haqqı	(103,722)	(92,160)
Cəmi haqq və komissiya xərcləri	(103,722)	(92,160)

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

18. Digər əməliyyat xərcləri

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
İcarə xərcləri	(306,294)	(272,898)
İl üzrə köhnəlmə və amortizasiya xərci	(290,970)	(179,065)
Aktivdən istifadə hüququ üzrə köhnəlmə xərci	(165,780)	(47,188)
Rabitə xərcləri	(77,090)	(56,864)
Ofis ləvazimatı xərcləri	(72,295)	(23,723)
Peşəkar xidmətlərlə bağlı xərclər	(66,292)	(38,353)
Təmir və dəstəklənmə xərcləri	(54,083)	(20,094)
Yanacaq xərcləri	(52,414)	(24,128)
Mühafizə xərcləri	(51,747)	(44,317)
Sığorta xərcləri	(19,796)	(13,669)
Ezamiyyə xərcləri	(15,455)	(5,650)
Xeyriyyə məqsədli xərclər	(10,000)	(34,997)
Kommunal xidmətlər	(9,018)	(7,577)
Mətbəə xərcləri	(2,707)	(1,623)
Üzvlük haqları	-	(7,500)
Maliyyə sanksiyası	-	(66)
Digər xərclər	(19,959)	(1,902)
Cəmi digər əməliyyat xərcləri	(1,213,900)	(779,614)

19. Reklam xərcləri

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
"Vulkan of Company" MMC	(199,920)	-
"Xerluks Qrup" MMC	(199,870)	-
"Sansetka AZ LTD" MMC	(199,800)	-
"Klassik New" MMC	(198,320)	-
Cabbarov Emin	(120,000)	(75,000)
"Mihan" MMC	(19,420)	-
"Airgroup" MMC	(3,135)	(5,395)
"Reklam Layihə" MMC	(2,700)	(10,140)
Temoyev Ayaz	(2,235)	-
Digər	(30,420)	(25,478)
"Puppet" MMC	-	(197,500)
"Gateteam" MMC	-	(187,500)
"Selnur Constraksen" MMC	-	(198,500)
"Sivas" MMC	-	(199,800)
"Bilec" MMC	-	(172,500)
"Leisure" MMC	-	(157,700)
Cəmi reklam xərcləri	(975,820)	(1,229,513)

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

20. Mənfəət vergisi

31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə vergi bazasını artıran və azaldan müvəqqəti fərqlər aşağıdakılardır:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər:		
İcarə öhdəlikləri	693,778	817,200
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	509,062	195,216
Digər öhdəliklər	171,643	96,159
Cəmi vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	1,374,483	1,108,575
Vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər:		
Aktivdən istifadə hüququ	(673,333)	(810,680)
Əmlak və avadanlıqlar	(97,831)	(118,895)
Qeyri-maddi aktivlər	(401)	(270)
Cəmi vergi bazasını artıran müvəqqəti fərqlər	(771,565)	(929,845)
Xalis vergi bazasını azaldan müvəqqəti fərqlər	602,918	178,730
Yerli vergi dərəcəsi ilə hesablanan təxirə salınmış vergi aktivini (20%-lə 2021-ci ildə, 20%-lə 2020-ci ildə)	120,584	35,746

Mühasibat mənfəəti ilə mənfəət vergisi xərci arasında əlaqə 31 dekabr 2021-ci il və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə aşağıdakı kimi izah edilir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Vergidən əvvəlki mənfəət	531,840	270,446
Vergi bazası	20%	20%
Vergi bazasına uyğun hesablanmış vergi xərci	(106,368)	(54,089)
Vergi bazasına təsir edən digər daimi fərqlər	(14,919)	(14,445)
Mənfəət vergisi xərci	(121,287)	(68,534)
Cari mənfəət vergisi xərci	(206,125)	(58,802)
Təxirə salınmış vergi aktivində dəyişikliklər	84,838	(9,732)
Mənfəət vergisi xərci	(121,287)	(68,534)

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İlin əvvəlinə təxirə salınmış vergi aktivini	35,746	45,478
Təxirə salınmış vergi gəliri	84,838	(9,732)
İlin sonuna təxirə salınmış vergi aktivini	120,584	35,746

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi

Təşkilat daxilində risklərin idarə edilməsi maliyyə (kredit, bazar, coğrafi, valyuta, likvidlik və faiz dərəcəsi riskləri), əməliyyat və hüquqi risklər ilə əlaqədar həyata keçirilir. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədi risk limitlərinin müəyyən edilməsi və bu limitlərə riayət edilməsidir. Əməliyyat və hüquqi risklərin idarə edilməsində məqsəd bu risklərin azaldılması üçün nəzərdə tutulan daxili qayda və prosedurlara müvafiq qaydada riayət edilməsini təmin etməkdən ibarətdir.

Kredit riski. Maliyyə aləti üzrə əməliyyat aparən bir tərəf öz öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurduqda, Təşkilat kredit riskinə məruz qalır. Kredit riski Təşkilatın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində ortaya çıxır ki, bu da maliyyə aktivlərinin yaranmasına gətirib çıxarır.

Təşkilatın Müşahidə Şurasının tərəfindən təsdiqlənmiş Kredit Siyasətinə uyğun olaraq mümkün kredit risklərinin diversifikasiyasını və azaldılmasını təmin etmək üçün kredit portfeli üzrə təminatın növü üzrə limitlər müəyyən edilmişdir.

Bu limitlər aşağıda göstərilir:

1. Biznes və istehlak kreditləri portfeli üzrə limitlər;
2. İqtisadi sektorlar üzrə limitlər;
3. Regionlar üzrə limitlər;
4. Konsentrasiya limitləri; və
5. Təminatın növü üzrə limitlər.

Müşahidə Şurası hər rüb limitləri müəyyən edir və onları nəzərdən keçirir. Bazar şəraitində əhəmiyyətli dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə həmin limitlərə yenidən baxıla bilər. Limitlərin dəyişməsi ilə bağlı təklif əvvəlcə Rəhbərlik, sonra isə Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiqlənir.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq bütün limitlərə riayət edilməsinə nəzarət edir və bəzi limitlər (bir borcalan və ya bir-biri ilə əlaqədar borcalanlar qrupuna verilmiş kreditlərin maksimum məbləği və əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin maksimum məbləği) hər hansı yeni kreditin verilməsindən əvvəl yoxlanılır.

Bundan əlavə, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı ölkədə fəaliyyət göstərən bütün maliyyə təşkilatları tərəfindən riayət edilməsi məcburi hesab olunan bəzi limitlər müəyyən edir və bu limitlərə müntəzəm olaraq nəzarət edir.

Kredit risklərinin idarə edilməsi Təşkilatın əməliyyatlarının tərkib hissəsidir. Risklərin idarə edilməsi funksiyası kreditlərin verilməsi və təsdiqlənməsindən onun geri qaytarılmasınadək baş verən kredit prosesinin bütün mərhələlərini əhatə edir.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartları və Prosedurlarına əsasən risklərin idarə edilməsi prosesinə onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi yolu ilə risklərə nəzarət edilməsi və azaldılması, bu cür risklərlə bağlı hesabatların hazırlanması (məsələn, Rəhbərlik, komitələr və risklərin idarə edilməsi üzrə mütəxəssislər tərəfindən) və Rəhbərlik tərəfindən risk limitlərinin qəbul edilməsi aid edilir.

Risklərin idarə edilməsi funksiyasının əsas məqsədləri aşağıda göstərilir. ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarına görə risklərin idarə edilməsi infrastrukturunu və təşkilatların üzvləşdiyi risklər kənar mütəxəssis və ya auditor tərəfindən ən azı ildə bir dəfə qiymətləndirilməlidir. Ümumiyyətlə, ARMB-nin müəyyən etdiyi standartlarda konkret kəmiyyət limitləri və ya standartlar nəzərdə tutulmasa da, Təşkilat tərəfindən risklərin qiymətləndirilməsi üzrə müvafiq metodologiyanın qəbul edilməsi tələb olunur.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Təşkilatda risklərin idarə edilməsi funksiyası Təşkilatın Müşahidə Şurası və bütün əməkdaşlarının vəzifə və səlahiyyətlərinin ümumi strukturuna daxildir.

Bu funksiya aşağıdakıların müəyyən edilməsini tələb edir: (i) risklərin idarə edilməsi funksiyası çərçivəsində nəzarət edilən risklərin həcmi və ya səviyyəsi, (ii) Təşkilatın daxili strukturunda risklərin idarə edilməsi funksiyasının yerinə yetirilməsinə görə məsul olan işçinin vəzifəsi və (iii) risklərlə bağlı məlumatların qiymətləndirilməsi metodologiyası, müvafiq hesabatların hazırlanması və bu cür risklərə nəzarət edilməsi (risk limitlərinin müəyyən edilməsi) və qərarların qəbul edilməsi prosesində bu cür məlumatların nəzərə alınması.

ARMB-nin müəyyən etdiyi Risklərin İdarə Edilməsi Standartlarında kredit risklərinin xarakteri, eləcə də onların müəyyən edilməsi və qiymətləndirilməsi metodologiyası əks etdirilir. Bundan əlavə, Standartlarda Təşkilatın Müşahidə Şurası tərəfindən aşağıdakı risk limitlərinin qəbul edilməsi nəzərdə tutulur: kapital riski, bazar riski, kredit riski və konsentrasiya riski üzrə limitlər.

Təşkilat məruz qaldığı kredit riskinə bir borcalan, eləcə də coğrafi və ya fəaliyyət segmentləri üzrə limitlər müəyyən etməklə nəzarət edir. Bu cür risklərə Kredit Komitəsi kimi Təşkilatın müvafiq bölmələri tərəfindən gündəlik nəzarət olunur. Bu cür risklərə həmçinin İdarəetmə Komitəsi tərəfindən hər ay nəzarət olunur və vaxtı keçmiş kreditlərin sayının azaldılması tələb olunduqda, prosedurların təkmilləşdirilməsi məqsədilə il ərzində mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir. Kredit riski səviyyəsinin məhsul, borcalan və sənaye sahələri üzrə limitləri müntəzəm olaraq Rəhbərlik tərəfindən təsdiqlənir.

Bir borcalan, o cümlədən banklar və broker şirkətlərinin məruz qaldığı kredit riski əlavə olaraq balans və balansdankənar riskləri əhatə edən ARMB-nin normativ sub-limitləri vasitəsilə, eləcə də gün ərzində forvard valyuta müqavilələri kimi ticarət vasitələri üzrə risk limitlərini ötürməklə məhdudlaşdırılır. Qəbul edilə bilən risk səviyyəsi üzrə limitlərə faktiki olaraq hər gün nəzarət edilir. Təşkilat tərəfindən aşağıdakı sub-limitlər tətbiq edilir:

- Bir borcalan və birgə borcalanlar qrupuna verilən kreditin maksimum məbləği kreditin verilmə tarixinə Təşkilatın kapitalının 30 faizindən çox olmamalıdır.

Təşkilatın kredit siyasəti kreditlərin verilməsi prosesinə cəlb olunan Təşkilatın hər bir əməkdaşının vəzifə və səlahiyyətlərini tənzimləyir, eləcə də kreditlərin verilməsi limitlərini, kreditlərə nəzarət qaydalarını, Təşkilatın tətbiq etdiyi reyting sisteminin prinsiplərini və kreditlərin verilməsi prosedurlarını müəyyən edir.

Kreditin təsdiqlənməsi proseduru və səlahiyyətlərin müəyyən edilməsi. Kreditin təsdiqlənməsi prosesi Təşkilatın Kredit Siyasətində nəzərdə tutulan prosedurlara uyğun olaraq həyata keçirilir. Kreditin təsdiqlənməsi səlahiyyətləri hər bir biznes vahidi üzrə Təşkilatın Rəhbərliyi tərəfindən təsdiqlənmiş limitlər çərçivəsində müəyyən edilir.

Kreditlərin təsdiqlənməsi üzrə səlahiyyətlər. Kreditlərin verilməsindən əvvəl Təşkilat, potensial borcalanların ətraflı qiymətləndirilməsini aparır. Bu təhlil potensial borcalanın maliyyə vəziyyətinə, bazardakı mövqeyinə, kreditin təminatı üçün qoyulmuş girovun növünə və dəyərinə, eləcə də kredit tarixçəsinə əsaslanır.

Kreditlər üzrə monitoring borcalan üzrə Təşkilatın daxili risk reytingini nəzərə alaraq, kreditin ümumi müddəti ərzində müntəzəm şəkildə aparılır. Bir çox hallarda planlaşdırılmış monitoring hər rüb aparılır. Kreditin vaxtı keçdikdə, borcalana on gün ərzində bildiriş göndərilir.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Borcalan krediti ödəyə bilmədikdə 30 gün ərzində ikinci bildiriş göndərilir. Kreditlərin böyük hissəsi üzrə faiz ödənişləri hər ay aparıldığına görə, bu Təşkilata borcalanın maliyyə vəziyyətinə dair əlavə məlumat əldə etmək imkanı verir. Ödənişlərin vaxtı gecikdirildiyi halda, Kredit Komitəsi tərəfindən əlavə monitoring keçirilir. Həmin Şöbə Təşkilatın aktivlərinin təhlükəsizliyi və mümkün kredit riskləri və zərərlərin azaldılmasını təmin etmək məqsədilə, bütün kredit növləri üzrə monitoring aparır və monitoringin nəticələrinə dair xüsusi hesabat hazırlayaraq onu Təşkilatın Kredit Komitəsinə təqdim edir.

Girovun qiymətləndirilməsi müstəqil peşəkar şirkət tərəfindən aparılır.

Bazar riski. Təşkilat bazardakı ümumi və spesifik dəyişikliklərə məruz qalan (a) valyuta (b) faiz dərəcəsi və (c) pay alətləri üzrə açıq mövqələr ilə əlaqədar bazar risklərinə məruz qalır. Bazar risklərinin idarə edilməsində Təşkilatın məqsədi valyuta məzənnələri və faiz dərəcələrindəki mənfəi dəyişikliklərə görə Təşkilatın məruz qala biləcək açıq bazar mövqələri üzrə mümkün zərər məbləğlərinin məhdudlaşdırılması və azaldılmasından ibarətdir. İdarəetmə Komitəsi qəbul edilə bilən risklərin səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir. Bu limitlər ARMB-nin Açıq Valyuta Mövqeyi Limitlərinin Müəyyən Edilməsi və Tənzimlənməsi Qaydalarına uyğun olaraq müəyyən edilir.

Təşkilatın hər-hansı bir valyuta üzrə açıq valyuta mövqeyi Təşkilatın məcmu kapitalının 10.0 faizindən, bütün xarici valyutalar üzrə isə 15.0 faizindən artıq olmamalıdır. Təşkilat, ehtiyac yarandıqda ARMB-nin müəyyən etdiyi limitlərdən daha sərt limitlər müəyyən edə bilər.

Xarici valyuta riski. Təşkilat Azərbaycan manatına qarşı xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar xarici valyuta riskinə məruz qalır. İdarəetmə Komitəsi hər bir valyuta üzrə və ümumilikdə risklərin səviyyəsi ilə əlaqədar günün sonuna, həmçinin bir gün ərzində limitlər müəyyən edir və bu limitlərə gündəlik nəzarət edir.

Təşkilat spekulyativ fəaliyyət və ya hecinq məqsədləri üçün hər hansı derivativ alətlərlə əməliyyat aparmır. Bu cür alətlər Azərbaycan Respublikasında geniş yayılmamışdır.

Hesabat dövrünün sonunda Təşkilatın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

	31 dekabr 2021-ci il			31 dekabr 2020-ci il		
	Maliyyə aktivləri	Maliyyə öhdəlikləri	Mövqe	Maliyyə aktivləri	Maliyyə öhdəlikləri	Mövqe
AZN	18,454,269	(13,995,069)	4,459,200	13,021,299	(8,531,911)	4,489,388
ABŞ dolları	-	(418,880)	(418,880)	13,494	(3,197,150)	(3,183,656)
Cəmi	18,454,269	(14,413,949)	4,040,320	13,034,793	(11,729,061)	1,305,732

Yuxarıdakı cədvələ yalnız maliyyə aktivləri və öhdəlikləri daxildir. Təşkilat hesab edir ki, qeyri maliyyə aktivləri əhəmiyyətli valyuta riskinin yaranmasına gətirib çıxarmır.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Faiz dərəcəsi riski. Təşkilat bazar faiz dərəcələrinin dəyişməsinin onun maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə təsiri ilə əlaqədar riskə məruz qalır. Bu cür dəyişikliklər nəticəsində faiz marjaları arta bilər, lakin faiz dərəcələri üzrə gözlənilməyən dəyişikliklər baş verdiyi təqdirdə faiz marjaları həmçinin azala və ya zərərin yaranmasına səbəb ola bilər. İdarəetmə Komitəsi faiz dərəcələrinin dəyişməsinin qəbul edilə bilən səviyyəsi üzrə limitlər müəyyən edir və bu limitlərə hər gün nəzarət edir.

Bu cədvəldə Təşkilatın cəmi maliyyə aktiv və öhdəlikləri müqavilə üzrə faiz dərəcələrinin dəyişməsi tarixlərinə və ya ödəmə tarixlərinə görə (bunlardan hansı daha tez olarsa) təsnifləşdirilir.

	Tələb edilən və ya 1 ay ərzində	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 ay-5 il ərzində	Cəmi
31 dekabr 2021-ci il					
Cəmi maliyyə aktivləri	3,314,118	6,386,836	4,549,217	4,204,098	18,454,269
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(704,258)	(1,864,988)	(2,234,080)	(9,610,623)	(14,413,949)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə likvidlik aralığı	2,609,860	4,521,848	2,315,137	(5,406,525)	4,040,320
31 dekabr 2021-ci il tarixinə yığılmış likvidlik aralığı	2,609,860	7,131,708	9,446,845	4,040,320	
31 dekabr 2020-ci il					
Cəmi maliyyə aktivləri	3,097,227	4,392,271	3,096,238	2,449,057	13,034,793
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(867,515)	(1,267,846)	(3,865,004)	(5,728,696)	(11,729,061)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə likvidlik aralığı	2,229,712	3,124,425	(768,766)	(3,279,639)	1,305,732
31 dekabr 2020-ci il tarixinə yığılmış likvidlik aralığı	2,229,712	5,354,137	4,585,371	1,305,732	

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Həssaslıq təhlili apararkən Təşkilat aşağıdakı mülahizələri irəli sürür:

- Həssaslıq təhlili Təşkilatın bu açıqlamaları növbəti dəfə təqdim edəcəyi dövrə qədər müddət ərzində baş verə biləcək bütün dəyişiklikləri əks etdirir. Açıqlamaların növbəti təqdim olunma dövrü adətən növbəti illik hesabat dövrü ilə üst-üstə düşür.
- Təşkilat bütün mümkün dəyişikliklərin deyil, yalnız müvafiq risk dəyişməsinə mümkün ola biləcək dəyişikliklərin limitləri çərçivəsində təsirini açıqlayır.
- Təşkilat, AZN ilə ifadə edilmiş dəyişkən faizli aktiv və ya öhdəliklərə malik olmadığına görə onun mənfəəti AZN üzrə faiz dərəcələrindəki dəyişikliklərə məruz qalmır.
- Valyuta məzənnələrindəki bu cür dəyişikliklərin Təşkilatın mənfəət və ya zərərinə təsirindən başqa, kapitalla hər hansı təsiri yoxdur. Yuxarıda qeyd edilən risklər, yalnız Təşkilatın funksional valyutasından fərqli valyutalarda ifadə olunan pul qalıqları üçün hesablanmışdır.

Təşkilat öz maliyyə alətləri üzrə faiz dərəcələrinə nəzarət edir. Təşkilatın baş rəhbərliyi tərəfindən təhlil edilmiş hesabatlara əsaslanan faiz dərəcələri aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

İllik %.	2021-ci il		2020-ci il	
	AZN	ABŞ dolları	AZN	ABŞ dolları
Aktivlər				
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	1%-72%	-	1%-72%	-
Öhdəliklər				
Müddətli borc vəsaitləri	0%-17%	6%	0%-17%	6%
Qiymətli kağızlar	18%	18%	18%	18%

Coğrafi konsentrasiya. 31 dekabr 2021-ci il və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə Təşkilatın bütün maliyyə aktivləri və öhdəlikləri Azərbaycan Respublikasında yerləşmişdir.

Digər risk konsentrasiyaları. Rəhbərlik, verilmiş kreditlərin ümumi məbləği xalis aktivlərin 10%-dən yuxarı olan borcalanlar haqqında məlumatları əks etdirən hesabatlara əsasən kredit riski üzrə konsentrasiyaya nəzarət edir və bu cür məlumatları açıqlayır. 31 dekabr 2021-ci il və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərində Təşkilatın əhəmiyyətli risk konsentrasiyaları olmamışdır.

Likvidlik riski. Likvidlik riski Təşkilatın maliyyə öhdəliklərindən irəli gələn öhdəliklərin yerinə yetirilməsində Təşkilatın çətinliklərlə üzləşəcəyi riskdir. Buraya depozitlərin geri götürülməsi tələblərinə cavab vermək və faktiki olaraq ödəmə vaxtı çatmış maliyyə alətləri ilə üzrə digər maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmək üçün kifayət qədər vəsaitlərin mövcud olması aiddir. Likvidlik riski aktivlər üzrə əməliyyatların yerinə yetirilmə müddətinin öhdəliklər üzrə əməliyyatların ödəmə müddətləri ilə uzlaşmadığı hallarda ortaya çıxır. Təşkilatın Rəhbərliyinin fikrincə aktiv və öhdəliklərin ödəmə müddətlərinin və faiz dərəcələrinin uyğunluğu və ya nəzarət olunan uyğunsuzluğu maliyyə təşkilatlarının idarə olunması üçün əsas amillərdir.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

21. Maliyyə risklərinin idarə edilməsi (davamı)

Likvidlik risklərinin idarə edilməsi məqsədilə, Təşkilat aktiv/öhdəliklərin idarə edilməsi prosesinin bir hissəsi kimi bankların əməliyyatları üzrə gözlənilən gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətinə hər gün nəzarət edir.

Təşkilatın likvidlik siyasəti aşağıdakılardan ibarətdir:

- Pul vəsaitləri hərəkətinin proqnozlaşdırılması və müxtəlif vaxt çərçivələrində likvidliyin təmin edilməsi üçün lazımi likvid aktivlərin səviyyəsinin saxlanması;
- Təşkilatın strateji məqsədlərinə uyğun maliyyə planının hazırlanması;
- Müxtəlif maliyyələşdirmə mənbələrinin saxlanması və beləliklə, Təşkilatın ölkədaxili və xarici mənbələrdən borc almaq imkanlarının artırılması;
- Yüksək likvidli və yüksək keyfiyyətli aktivlərin saxlanması;
- Məhsul bazasının vaxt çərçivələrində mövcud maliyyələşdirmə mənbələrinə uyğunlaşdırılması;
- Aktiv və öhdəliklər strukturunun vaxt çərçivələrində daimi monitorinqi.

Təşkilat 31 dekabr 2021-ci il və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə aşağıda göstəriləyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik aralığına nəzarət edir:

	Tələb edilən və ya 1 ay ərzində	1-6 ay ərzində	6-12 ay ərzində	12 ay-5 il ərzində	Cəmi
31 dekabr 2021-ci il					
Cəmi maliyyə aktivləri	2,774,510	8,136,985	6,232,898	5,575,469	22,719,862
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(503,455)	(2,262,527)	(2,711,127)	(10,579,382)	(16,056,491)
31 dekabr 2021-ci il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə likvidlik aralığı	2,271,055	5,874,458	3,521,771	(5,003,913)	6,663,371
31 dekabr 2021-ci il tarixinə yığılmış likvidlik aralığı	2,271,055	8,145,513	11,667,284	6,663,371	
31 dekabr 2020-ci il					
Cəmi maliyyə aktivləri	3,296,515	5,370,882	4,094,499	3,629,799	16,391,695
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(418,763)	(1,478,982)	(4,087,612)	(6,679,963)	(12,665,320)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə faiz dərəcələrinə həssaslıq üzrə likvidlik aralığı	2,877,752	3,891,900	6,887	(3,050,164)	3,726,375
31 dekabr 2020-ci il tarixinə yığılmış likvidlik aralığı	2,877,752	6,769,652	6,776,539	3,726,375	

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

22. Kapitalın idarə edilməsi

Kapitalın idarə olunmasında Təşkilatın məqsədi ARMB-nin kapitalın məbləği ilə bağlı müəyyən etdiyi tələblərə riayət edilməsini, Təşkilatın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin və kapitalın adekvatlıq əmsalının 20% həcmində saxlanılması üçün kifayət qədər kapital bazasının saxlanılmasını təmin etməkdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, təşkilat 2021-ci və 2020-ci illər ərzində yerli qanunvericiliyə uyğun hesablanmış kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

ARMB-nin məcmu kapital adekvatlığı əmsallarının hesablanması məqsədilə, 31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə təşkilatın məcmu kapitalı uyğun olaraq 5,000,000 AZN və 3,000,000 AZN təşkil edir.

Rəhbərlik, borc verənlər tərəfindən tətbiq edilmiş xüsusi maliyyə şərtlərinə riayət edilməsi məqsədilə aparılan təhlil çərçivəsində kapitalın strukturunu müntəzəm olaraq təhlil edərək, maliyyə hesabatlarının digər komponentləri ilə bağlı kapital və onun strukturunu üzrə riskləri nəzərdən keçirir.

Rəhbərlik hesab edir ki, təşkilat 2021-ci və 2020-ci illər ərzində kapitalın məbləği ilə bağlı bütün icbari qurumların tələblərinə riayət etmişdir.

23. Şərti öhdəliklər

Məhkəmə prosedurları. Vaxtaşırı olaraq və adi fəaliyyət gedişində Təşkilata qarşı irəli sürülə biləcək iddialarla əlaqədar, Təşkilatın Rəhbərliyi öz təxminlərinə, eləcə də daxili və kənar peşəkarların məsləhətlərinə əsasən hesab edir ki, bu iddialarla bağlı heç bir əhəmiyyətli zərər baş verməyəcəkdir və müvafiq olaraq hazırkı maliyyə hesabatlarında zərərlərin ödənilməsi üçün hər hansı ehtiyat yaradılmamışdır.

Vergi qanunvericiliyi. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez baş verə bilən dəyişikliklərə məruz qalır. Təşkilatın əməliyyatlarına və fəaliyyətinə tətbiq edilən bu cür qanunvericiliyə dair Rəhbərliyin şərtlərinə müvafiq dövlət vergi orqanları tərəfindən etiraz edilə bilər.

Azərbaycan Respublikasında cərəyan edən son hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyi şərh edərkən və vergilərin məbləğini müəyyən edərkən daha sərt mövqe nümayiş etdirə bilər və keçmişdə etiraz edilməyən əməliyyat və fəaliyyətlərə yenidən baxıla bilər. Bunun nəticəsində, Təşkilata qarşı böyük məbləğdə əlavə vergilər, cərimələr və faizlər hesablanıla bilər. Vergi orqanları tərəfindən vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyəti yoxlanıla bilər. Qanunvericiliklə müəyyən olunmuş xüsusi hallarda yoxlama daha artıq dövrləri əhatə edə bilər.

Kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəliklər. 31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərində Təşkilatın binaları və avadanlıqları ilə əlaqədar kapital məsrəfləri ilə bağlı öhdəlikləri olmamışdır.

24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Ədalətli dəyər, məcburi satış və ya ləğv etmə halları istisna olmaqla, maraqlı tərəflər arasında cari əməliyyat zamanı maliyyə alətinin mübadilə edilə bildiyi məbləği əks etdirir və ən yaxşı olaraq aktiv bazar qiyməti ilə təsdiqlənir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Təşkilat tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək tələb edilir. Azərbaycan Respublikasında inkişaf etməkdə olan bazar iqtisadiyyatına xas xüsusiyyətlər müşahidə olunmaqdadır, lakin iqtisadi şərtlər maliyyə bazarlarında aktivliyin həcmi məhdudlaşdırmaqda davam edir. Bazar qiymətləri köhnəlmiş ola bilər və ya aşağı qiymətlərlə satışın dəyərini əks etdirə bilər və bu səbəbdən maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini əks etdirməyə bilər. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən Rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə edir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri təxminən onların cari ədalətli dəyərində bərabər olan amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan kreditlər və debitor borcları. Dəyişən faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri onların balans dəyərində bərabərdir. Sabit faiz dərəcəli maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri analoji kredit riskinə və ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün mövcud faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş gələcək pul vəsaitlərinin hərəkəti metoduna əsaslanır. İstifadə edilmiş diskont dərəcələri qarşı tərəfin valyuta, alətin ödəmə müddəti və kredit riskindən asılıdır.

Amortizasiya olunmuş maya dəyərində qeydə alınan öhdəliklər. Bazar qiymətləri mövcud olmayan sabit faiz dərəcəli və müəyyən edilmiş ödəmə müddətinə malik maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri, analoji kredit riskinə və yerdə qalan ödəmə müddətinə malik yeni alətlər üçün faiz dərəcələrini tətbiq etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkətinə əsaslanır. Tələb edildikdə və ya əvvəlcədən bildiriş təqdim edilməklə ödənilən öhdəliklərin ("tələb edilənədək ödənilən öhdəliklər") ədalətli dəyəri, öhdəliklərin ödənilməsinin tələb edildiyi birinci gündən başlayaraq diskont edilmiş ödənilən məbləğ kimi hesablanır.

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

24. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Aşağıdakı cədvəl maliyyə alətlərini ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsilə müəyyən edilən ədalətli dəyərlə təhlil edir:

	31 dekabr 2021-ci il			Cəmi Balans dəyəri	Cəmi Ədalətli dəyəri
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə		
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	702,691	-	-	702,691	702,691
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	-	17,751,578	17,751,578	19,083,191
Cəmi maliyyə aktivləri	702,691	-	17,751,578	18,454,269	19,785,882
Maliyyə öhdəlikləri					
Müddətli borc öhdəlikləri	-	6,803,057	-	6,803,057	6,803,057
Qiymətli kağızlar	6,609,303	-	-	6,609,303	6,609,303
İcarə öhdəliyi	-	721,278	-	721,278	721,278
Digər öhdəlikləri	-	280,311	-	280,311	280,311
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	6,609,303	7,804,646	-	14,413,949	14,413,949

	31 dekabr 2020-ci il			Cəmi Balans dəyəri	Cəmi Ədalətli dəyəri
	1-ci Səviyyə	2-ci Səviyyə	3-cü Səviyyə		
Maliyyə aktivləri					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	631,011	-	-	631,011	631,011
Müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar	-	-	12,403,782	12,403,782	12,035,402
Cəmi maliyyə aktivləri	631,011	-	12,403,782	13,034,793	12,666,413
Maliyyə öhdəlikləri					
Müddətli borc öhdəlikləri	-	5,470,176	-	5,470,176	5,470,176
Qiymətli kağızlar	4,948,612	-	-	4,948,612	4,948,612
İcarə öhdəliyi	-	817,200	-	817,200	817,200
Digər öhdəlikləri	-	493,073	-	493,073	493,073
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	4,948,612	6,780,449	-	11,729,061	11,729,061

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

25. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Tərəflər o zaman əlaqəli hesab olunur ki, onlar eyni qrupun nəzarəti altında olsun və ya onlardan biri digərinə nəzarət edə bilsin və yaxud maliyyə-təsərrüfat fəaliyyəti ilə bağlı qərar qəbul edərkən digər tərəfə əhəmiyyətli təsir göstərə bilsin. Əlaqəli tərəflər arasındakı münasibətləri nəzərə alarkən həmin münasibətlərin hüquqi formasına deyil, iqtisadi məzmununa diqqət yetirilir.

31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə qalıqlar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2021-ci il		31 dekabr 2020-ci il	
	Əlaqəli şəxslərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli şəxslərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
Qiymətli kağızlar:		6,609,303		4,948,612
<i>-səhmdarlar və təşkilat üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr</i>	13,007		2,297,400	

31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərində tamamlanan illər üzrə əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlardan yaranan gəlir və xərclər aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə		31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə	
	Əlaqəli şəxslərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli şəxslərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
Qiymətli kağızlar üzrə faiz xərcləri:		(1,288,986)		(793,250)
<i>-səhmdarlar və təşkilat üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr</i>	(313,146)		(661,373)	

	31 dekabr 2021-ci il		31 dekabr 2020-ci il	
	Əlaqəli şəxslərlə olan qalıqlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli şəxslərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
Müddətli borc öhdəlikləri:		6,803,057		5,470,176
<i>-səhmdarlar və təşkilat üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr</i>	688,880		1,141,850	

BOKT "INTERNATIONAL" QSC
31 DEKABR 2021-Cİ İL TARİXİNDƏ BİTƏN İL ÜZRƏ
MALİYYƏ HESABATLARINA DAİR QEYDLƏR

25. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə		31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə	
	Əlaqəli şəxslərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ	Əlaqəli şəxslərlə əməliyyatlar	Maliyyə hesabatlarında bu bənd üzrə cəmi məbləğ
Müddətli borc öhdəlikləri üzrə faiz xərcləri:		(587,434)		(659,459)
<i>-səhmdarlar və təşkilat üzərində əhəmiyyətli təsiri və ya birgə nəzarəti olan müəssisələr</i>		-		-

Rəhbərliyə ödənişlər haqqında məlumat aşağıda təqdim edilir:

	31 dekabr 2021-ci il tarixində bitən il üzrə	31 dekabr 2020-ci il tarixində bitən il üzrə
Əmək haqqı və mükafatlar	(225,332)	(109,412)
Cəmi	(225,332)	(109,412)

Rəhbərliyə ödənişlər, 31 dekabr 2021 və 31 dekabr 2020-ci tarixlərində bitən illər üzrə, İdarə Heyəti üzvlərinin və aparıcı rəhbər işçilərin əmək haqlarından və bonuslarından ibarətdir.

26. Hesabat dövründən sonra baş vermiş hadisələr

Hesabat dövründən sonra heç bir əhəmiyyətli hadisə baş verməmişdir.